

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

Resultaten Sociale Cohesie Onderzoek 2015

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

Resultaten Sociale Cohesie Onderzoek 2015

Nicole T. Wever, MSc.

Centraal Bureau voor de Statistiek Curaçao

Adres: WTC-Building, Piscaderabay z/n

Phone: (599-9) 839-2300

Email: info@cbs.cw

Website: www.cbs.cw

Facebook: www.facebook.cw/cbscur

Copyright

© Willemstad, Central Bureau of Statistics, 2017

De inhoud van deze publicatie kan worden geciteerd, mits de bron nauwkeurig en duidelijk wordt vermeld

ISBN: 978-99904-5-062-0

Voorwoord

Voor u ligt de publicatie van het Sociale Cohesie Onderzoek dat het Centrale Bureau voor de Statistiek (CBS) Curaçao in 2015-2016 heeft uitgevoerd. Het is de eerste keer dat dit onderzoek op Curaçao is verricht. Over de jaren heen is naar aanleiding van verschillende maatschappelijke discussies en politieke debatten, door het CBS geconstateerd dat in de Curaçaose samenleving behoefte is aan onderzoek naar verschillende onderwerpen die binnen het kader van Sociale Cohesie relevant zijn.

Na het uitvoeren van uitgebreid literatuuronderzoek naar Sociale Cohesie, bestudering van lokale en internationale literatuur, en gesprekken te hebben gevoerd met belangrijke actoren in de Curaçaose culturele sector, zijn onderwerpen gekozen die een Curaçao specifieke Sociale Cohesie kunnen meten. Deze zijn; subjectief welzijn, vertrouwen, participatie, inclusie, sociale mobiliteit, sociale betrokkenheid en als laatste normen en waarden.

Om een beeld te krijgen van Sociale Cohesie zijn de respondenten naar hun percepties, meningen en ervaringen gevraagd. Echter, het beeld dat mensen hebben van de samenleving is dynamisch en is afhankelijk van de heersende omstandigheden. Hierdoor is het van belang om het Sociale Cohesie onderzoek ook als een dynamisch onderzoek te zien die zich verder blijft ontwikkelen en die herhaald moet worden om steeds een beter beeld ervan te krijgen.

Drs. S. de Boer
Directeur CBS

Dankwoord

Allereerst zou de projectleider van dit onderzoek de collega's van het CBS willen bedanken voor hun bijdrage en ondersteuning aan het Sociale Cohesie onderzoek.

Uit de afdeling veldwerk, het voormalig hoofd veldwerk (Maria Duindam), huidig hoofd veldwerk (Lizmari Fecunda-Manuela), de coördinatoren van het onderzoek (Kwailang Lai en Mary Conquet-Provence), de controleurs (Ronalda Alves, Iris Scherptong en Ruth Damberg), de codeurs (Ruthmila Eisdien en Filomena Valks), de verifyers en de 52 enquêteurs voor het uitvoeren van het onderzoek.

Voor het waarborgen van de data kwaliteit gaat een dank uit naar de medewerkers van de afdeling automatisering en afdeling methodologie. Aan Lysandra de Meza voor het opmaken van de scanformulieren en het nodige programmeer werk voor de dataverwerking, aan Gregory Lai voor het scannen van de scanformulieren en aan Leander Kuijvenhoven voor het uitvoeren van de clusternalyse, steekproeftrekking en de ophoging van het data bestand.

Alle collega's uit het CBS die via overleggen een bijdrage aan het onderzoek hebben geleverd. Voornamelijk aan voormalig hoofd afdeling SDS (Mike Jacobs), waarnemend hoofd SDS (Ellen Maduro) en hoofd Publicatie en Inlichtingen (Harely Martina) die op innovatieve wijze het onderzoek onder aandacht van de bevolking heeft gebracht.

Als laatste, maar zeker niet als minste gaat een dank uit naar de verschillende organisaties/ actoren die een bijdrage hebben geleverd aan dit onderzoek in de vorm van stakeholder: SOAW, Kas di Kultura, UNESCO Curaçao, Ministerie OCSW, NAAM, Unidat di Bario en Onafhankelijk expert Rose Mary Allen.

Samenvatting

Sociale cohesie verwijst naar hoe het gesteld is met de burgers van een land voor wat betreft het gevoel van saamhorigheid, onderlinge betrokkenheid en verantwoordelijkheid voor de gemeenschap. Om een beeld te krijgen in hoe het hiermee gesteld is op Curaçao is met behulp van internationale en lokale literatuur en met gesprekken met lokale actoren in het culturele veld een vragenlijst opgesteld met onderwerpen die relevant zijn voor het meten van de sociale cohesie binnen de Curaçaose situatie.

Voor dit onderzoek werd gebruik gemaakt van een gestratificeerde steekproef met proportionele allocatie. In totaal hebben 2626 respondenten meegedaan aan het onderzoek. De data is gecorrigeerd voor vertekeningen ten opzichte van de populatie met behulp van een wegingsfactor en is opgehoogd. Om een beeld te krijgen van denwijze waarop verschillende groepen binnen de Curaçaose bevolking naar de verschillende onderwerpen kijken zijn er enkele uitsplitsingen getoetst namelijk, SES-buurniveau, Leeftijd, Geslacht en Geboorteplaats.

Enkele interessante resultaten uit het onderzoek zijn: *Subjectief welzijn*; afhankelijk van de getoetste uitsplitsingen is er zowel consensus als verschillen te zien in hoe de bevolking de kwaliteit van het leven ervaart. *Vertrouwen*; de mate van vertrouwen van de Curaçaose bevolking in anderen en in instanties is laag. *Participatie*; de mate van participatie van bevolking van Curaçao verschilt over alle getoetste uitsplitsingen heen. *Inclusie*; men staat vrij open voor anderen binnen de samenleving en is erg trots op Curaçao. *Sociale Mobiliteit*; die te maken heeft met de opwaartse of neerwaartse beweging van mensen binnen de samenleving laat in de getoetste uitsplitsingen zien dat er verschillen in de Curaçaose bevolking te constateren zijn voor wat betreft ontwikkelingen in de sociale positie voor zichzelf en voor wat betreft de toekomst van de kinderen. *Sociale betrokkenheid*; men is positief over de buurt waar men woont en er is eensgezindheid over de verschillende uitsplitsingen heen als het gaat om onderwerpen over solidariteit naar anderen toe. Als laatste is er consensus over de meeste uitsplitsingen heen als het gaat om wat de richtlijnen zijn voor wat goed en kwaad zijn.

Doordat het de eerste keer is dat dit onderzoek in de huidige vorm op Curaçao en in de regio is uitgevoerd bestaat er nog geen formule om een eenduidig antwoord te geven op de staat van sociale cohesie op Curaçao. De resultaten kunnen per onderwerp wel een indicatie geven over hoe de bevolking van Curaçao over de verschillende aspecten van sociale cohesie denkt. Deze eerste meting kan in de toekomst gebruikt worden als ijkpunt waaraan de resultaten van de volgende meting, die over 5 jaar plaats zal vinden, kunnen worden weerlegd.

Summary

Social cohesion measures the sense of unity, mutual involvement and community responsibility among a country's inhabitants. In order to describe the levels of social cohesion on Curaçao, a questionnaire was prepared after consulting local and international literature as well as actors in the local cultural sector, with questions on different subjects required in order to measure social cohesion within the community of Curaçao.

Stratified sampling with proportional allocation was used for the survey. A total of 2626 respondents participated. A weighting factor was applied to correct for distortions with respect to the population and the figures were grossed up. To describe the views of distinct groups in the Curaçaoan community on the different subjects, a number of demographic groups were analyzed in the survey, namely neighborhood-SES level, age, sex and country of birth.

The following are some interesting results:

Subjective wellbeing: Varying by surveyed demographic group, both agreements and differences of opinion can be seen in the population's perceived quality of life. *Confidence:* In the Curaçaoan population, the level of trust in others and in institutions is low. *Participation:* The Curaçaoan population's level of participation varies across all the surveyed demographic groups. *Inclusion:* Members of the community are relatively open toward others, and there is a high level of pride about Curaçao. *Social Mobility:* This refers to the upward or downward movement of people within society. The demographic groups analyzed show differences with regard to the members' personal social development as well as to the future social development they expect for their children. *Social Engagement:* People feel positively about their neighborhood and there is agreement across all demographic groups on matters involving solidarity toward others. Finally, there is also consensus across most demographic groups with respect to the guidelines on good and evil.

As this was the first time this survey was held in its present form in Curaçao and the region, there is as yet no formula available providing an unequivocal answer on the state of social cohesion on the island. The results can, however, provide an indication of how the population thinks about different social-cohesion related issues. In the future, these initial measurements may be used as benchmarks with which to compare the results of the next survey, to be held in 5 years.

Resúmen

Koheshon sosial ta un ekspreshon ku ta referí na e grado di solidaridat, enbolbimentu sosial i sentido di responsabilidad pa komunidad ku ta biba bou di e habitantenan di un pais. Pa haña un bista di e grado di koheshon sosial na Kòrsou, a konsultá literatura lokal i internashonal i ku personahenan aktivo riba tereno di kultura, i despues, a base di esei, a prepará un kuestionario ku pregunta riba algun tema tokante kua tin mester di informashon pa por midí koheshon sosial den komunidad di e isla.

A usa un muestra stratifiká di e poblashon den kua tur nivel di sosiedat ta representá proporsjonalmente, i na tur, 2626 persona a partisipá den e enkuesta. Pa koregí kaminda repartishon di e gruponan demográfiko den e muestra no a kuadra kompletamente ku e poblashon total, a apliká „faktor di ponderashon“ riba e datonan i a base di esei a hisa e sifranan. A distinguí algun grupo demográfiko, esta, státus sosial-ekonómiko di bario, edat, sekso i lugá di nasementu, pa por haña sa ki punto di bista kada grupo di poblashon di Kòrsou tin riba diferente tema.

Aki ta sigui algun resultado interesante di e enkuesta:

Bienestar suphetivo: Por mira tantu akuerdo komo diferencia di opinion den e manera ku e poblashon ta eksperensiá nan kalidat di bida. Esaki ta varia di un grupo demográfiko pa otro. **Konfiansa:** E nivel di konfiansa ku poblashon di Kòrsou tin den hende i institushon ta abou. **Partisipashon:** E nivel di partisipashon di poblashon di Kòrsou ta diferente pa kada grupo demográfiko enkuéstá. **Inklushon:** Tin un aktitut relativamente habrí tokante otro miembronan di komunidad i un grado haltu di orguyo tokante Kòrsou. **Mobilidat sosial:** Esaki ta referí na kon hende ta subi òf baha di posishon sosial-ekonómiko den komunidad. Den e gruponan demográfiko enkuéstá, por mira diferencia den desaroyo sosial personal premirá di e individuonan i tambe den e desaroyo sosial premirá pa nan yunan den futuro. **Enbolbimentu sosial:** E habitantenan ta positivo tokante e bario kaminda nan ta biba, i den tur grupo demográfiko tin konsenso riba tema ku tin aber ku solidaridat ku otro hende. Por último, tambe tin konsenso den mayoria grupo demográfiko tokante e normanan di kiko ta bon i malu.

Ya ku esaki ta promé bes ku a tene e enkuesta akí den su forma aktual na Kòrsou i den region, ainda no tin un fórmula pa mostra na un manera definitivo kon e situashon di koheshon sosial ta na Kòrsou. No opstante, e resultatonan por duna sí un indikashon di kiko e poblashon ta pensa riba diferente tema relashoná ku koheshon sosial. Den futuro, por usa e resultatonan inisial akí komo referensia pa kompará ku e resultatonan di e siguiente enkuesta, ku lo tene aki sinku aña.

Inhoud

Voorwoord.....	1
Dankwoord	2
Samenvatting.....	3
Summary	4
Resúmen	5
Lijst van figuren	7
Lijst van tabellen	8
Overzicht van significante verschillen in het document.....	9
1 Inleiding	12
1.1 Doel van het onderzoek	13
1.2 Vraagstelling	13
1.3 Definities.....	13
2 Opzet	14
2.1 Sociaaleconomische status (SES).....	14
2.2 Data verzameling	15
2.3 Data verwerking.....	16
2.4 Data analyse.....	16
2.5 Belangrijke aantekening	16
3 Resultaten.....	17
3.1 Subjectief welzijn.....	17
3.2 Vertrouwen	20
3.3 Participatie	23
3.4 Inclusie.....	30
3.5 Sociale mobiliteit	36
3.6 Sociale betrokkenheid.....	41
3.7 Normen en waarden	44
3.8 Overige onderwerpen	45
4. Tot slot	53
Literatuurlijst.....	55

Lijst van figuren

Figuur 1. ‘De meeste mensen zijn te vertrouwen’ per SES-buurtniveau	20
Figuur 2 ‘Mensen proberen elkaar te helpen’ per SES-buurtniveau	20
Figuur 3 ‘Kunt u erop vertrouwen dat de regering het beste doet voor Curaçao?’ per SES-buurtniveau	21
Figuur 4 “Denkt u dat de mate van corruptie de komende drie of vier jaar zal veranderen?” per leeftijdscategorie	23
Figuur 5 Actief op arbeidsmarkt per SES-buurtniveau	25
Figuur 6 Actief op arbeidsmarkt per leeftijdscategorie	25
Figuur 7 “Hoe geïnteresseerd bent u in de politiek?” per SES-buurtniveau	25
Figuur 8 “Hoe vaak praat u over politieke onderwerpen met andere mensen?” per SES-buurtniveau	26
Figuur 9 Intentie om te stemmen per SES-buurtniveau	27
Figuur 10 Intentie om te stemmen per leeftijdscategorie	27
Figuur 11 Intentie om te stemmen per geslacht	27
Figuur 12 Intentie om te stemmen per geboorteplaats	27
Figuur 13 Perceptie van wie is een ‘Yu di Kòrsou’	31
Figuur 14 “Ik ben trots op Curaçao” per leeftijdscategorie	32
Figuur 15 “De aanwezigheid van migranten is goed voor de Curaçaose economie” per SES-buurtniveau	33
Figuur 16 “Heeft u onder uw goede vrienden ook personen met een ander geboorteplaats dan uzelf?”	34
Figuur 17 “Hoe denkt u dat uw sociale positie op Curaçao zal zijn binnen drie of vier jaar” per leeftijdsgroep	37
Figuur 18 “Denkt u dat uw kinderen het beter zullen hebben dan u?” per SES-buurtniveau	37
Figuur 19 “Denkt u dat u de wilskracht heeft om belangrijke veranderingen te brengen in uw leefomstandigheden?” per SES-buurtniveau	38
Figuur 20 “Denkt u dat u de wilskracht heeft om belangrijke veranderingen te brengen in uw leefomstandigheden?” per leeftijdsgroep	38
Figuur 21 “In hoeverre maakt u zich zorgen over de leefomstandigheden van...”	43
Figuur 22 “Hoe beschrijft u uw gezondheid in het algemeen?” per SES-buurtniveau	46
Figuur 23 “Hoe beschrijft u uw gezondheid in het algemeen?” per leeftijdscategorie	46
Figuur 24 “In hoeverre hebben de gezondheidsproblemen of lichamelijke beperkingen u in de afgelopen 6 maanden beperkt in uw dagelijkse activiteiten?”	47
Figuur 25 “Is het huishoudinkomen voldoende om zonder problemen rond te komen?”	47
Figuur 26 “Heeft u in de afgelopen 12 maanden een betalingsachterstand gehad?”	49
Figuur 27 “Hoe vaak maakt u gebruik van internet/ social media?” per SES-buurtniveau	50
Figuur 28 “Hoe vaak maakt u gebruik van internet/ social media?” per leeftijdscategorie	51

Lijst van tabellen

Tabel 1 Verdeling van Sociaaleconomische kenmerken	17
Tabel 2 Enigszins tevreden of erg tevreden in verschillende levensgebieden (totaal en per SES-buurtniveau in %)	18
Tabel 3 Enigszins tevreden of erg tevreden in verschillende levensgebieden (per leeftijdscategorie in %)	18
Tabel 4 Enigszins tevreden of erg tevreden in verschillende levensgebieden (per geboorteplaats in %)	19
Tabel 5 Toekomstverwachtingen per leeftijdscategorie (in %)	19
Tabel 6 Enigszins eens of helemaal eens met de stellingen (per geboorteplaats in %)	21
Tabel 7 Vertrouwen in instituties of organisaties (in %)	21
Tabel 8 Invloed van corruptie op verschillende levensgebieden (in %)	22
Tabel 9 Veel of heel veel invloed van corruptie op verschillende levensgebieden (per leeftijdscategorie en geboortelang in %)	23
Tabel 10 Verdeling werkparticipatie in actief/ non-actief	24
Tabel 11 Vaak praten over politieke onderwerpen (per leeftijdscategorie en geslacht in %)	26
Tabel 12 Deelname aan politieke participatie praktijken (in %)	27
Tabel 13 Ooit gedaan of staat open om een politieke participatie praktijk uit te voeren (per SES-buurtniveau en leeftijdscategorie in %)	28
Tabel 14 Ooit gedaan of staat open om een politieke participatie praktijk uit te voeren (per geslacht en geboorteplaats in %)	28
Tabel 15 ‘Bent u lid van of bent u betrokken aan de volgende organisaties of activiteiten (in %)	28
Tabel 16 Ja ik ben lid of betrokken aan de volgende organisaties of activiteiten (per SES-buurtniveau en leeftijdscategorie in %)	29
Tabel 17 Enigszins eens of helemaal eens met stelling wie is een ‘Yu di Kòrsou’ (totaal en per SES-buurtniveau in %)	31
Tabel 18 ‘Heeft u bezwaar om mensen uit deze lijst als burenen te hebben?’ (in %)	33
Tabel 19 Wel bezwaar met het hebben van mensen uit deze lijst als burenen (per SES-buurtniveau %)	34
Tabel 20 Helemaal of wel verbonden met ... (totaal en per SES-buurtniveau in %)	35
Tabel 21 “ Voelt u zich wel eens gediscrimineerd op Curaçao op basis van de volgende gronden?”	36
Tabel 22 Het belangrijkste om vooruit te komen in het leven (totaal en per SES-buurtniveau in %)	39
Tabel 23 Enigszins eens of helemaal eens met de stellingen over gelijke kansen (totaal en per SES-buurtniveau in %)	39
Tabel 24 Enigszins eens of helemaal eens met de stellingen over gelijke kansen (per leeftijdscategorie en geboorteplaats in %)	40
Tabel 25 Enigszins eens of helemaal eens met de ervaren buurtcohesie (totaal en per SES-buurtniveau in %)	41
Tabel 26 “Hoe vaak brengt u tijd door met...”	42
Tabel 27 “ Met wie bespreekt u meestal uw intieme of persoonlijk zaken?”	43
Tabel 28 Veel zorgen maken om de leef omstandigheden van... (per SES-buurtniveau en leeftijdscategorie in %)	44
Tabel 29 Eens met stellingen over richtlijnen van goed en kwaad (totaal en per SES-buurtniveau in %)	44
Tabel 30 Top 3 Kwaliteiten	45
Tabel 31 Enigszins eens of helemaal eens met stellingen over milieu (totaal en per SES-buurtniveau in %)	45
Tabel 32 Het huishoudinkomen is voldoende om de volgende uitgaven zonder probleem te doen (totaal en per SES-buurtniveau in %)	48
Tabel 33 “Hoe vaak maakt u gebruik van de volgende media”	50
Tabel 34 Onderwerpen die opgezocht wordt in de media (totaal en per SES-buurtniveau in %)	51

Overzicht van significante verschillen in het document¹

Deze publicatie is een uitgebreide weergave van de resultaten uit het Sociale Cohesie Onderzoek 2015. Voor elke vraag in dit onderzoek is gekeken in hoeverre de bevolking van Curaçao aan de hand van vier verschillende uitsplitsingen van elkaar verschillen, hetzij door SES-buurtniveau, Leeftijd, Geslacht en Geboorteplaats. Via dit overzicht wordt geprobeerd om het zoeken naar de informatie over de significante verschillen van de vragen waar de belangstelling van de lezer naar uitgaat te vergemakkelijken.

Onderwerp	SES-buurtniveau	Leeftijdscategorie	Geslacht	Geboorteplaats
	Laag/Midden/Hoog	18-29/30-49/ 50-64/65+	Man/Vrouw	Lokaal/niet- lokaal geboren
Maximaal aantal verschillen per uitsplitsing	xxx	xxxxxx	x	x
Subjectief welzijn				
Tevreden met relatie met anderen	xx			x
Tevreden huidige baan	xx	xxx		
Tevreden algemeen	xxx			x
Tevreden financiële situatie	xxx			x
Tevreden democratie Curaçao	xxx			x
Toekomst eigen leven		xxxxxx		
Toekomst Curaçao				x
Vertrouwen				
Meeste mensen te vertrouwen	xxx			x
Mensen helpen elkaar	xx			x
Vertrouwen in regering	xx	xx		x
Corruptie gezinsleven	x	x		x
Corruptie bedrijfsleven		xx		x
Corruptie politiek		xxx		
Corruptie normen en waarden		x		x
Toekomst corruptie	xx	xx		x
Participatie				
Werk participatie	xxx	xxxxxx	x	x
Interesse politiek	xxx		x	x
Invloed in politiek	xx	xx	x	
Praten over politiek	xxx	xxxx	x	
Lid/betrokken religieuze organisatie			x	
Lid/betrokken sport en recreatie	xx	xxxxx	x	
Lid/betrokken onderwijs of cultuur	x	xxx		
Lid/betrokken jeugdwerk		xxx		x
Lid/betrokken buurtacties	xx		x	
Lid/betrokken sociale organisaties		xxx		
Lid/betrokken vrouwen groep		xxx	x	
Lid/betrokken ander groep	xx			
Lid/betrokken beroepsvereniging	xxx			
Lid/betrokken milieu of dierenwelzijn	xx	x		
Lid/betrokken vrijwilliger in de gezondheidszorg				

¹ Notitie: De kruisjes in dit overzicht komen overeen met hoeveel verschillende combinaties mogelijk zijn per uitsplitsing. Bijvoorbeeld bij de leeftijdscategorieën kunnen er in totaal 6 verschillen worden geconstateerd: tussen 18-29 jarigen en 30-49 jarigen, 18-29 jarigen en 50-64 jarigen, 18-29 jarigen en 65 plussers, 30-49 jarigen en 56-64 jarigen. 30-49 jarigen en 65 plussers en tussen 50-64 jarigen en 65 plussers. Als er een verschil is geconstateerd tussen alle leeftijdscategorieën dan is dit aangegeven aan de hand van 6 x-en, zijn er vijf verschillen geconstateerd dan zijn er 5 x-en aangegeven, enzovoorts.

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

Onderwerp (Vervolg)	SES-buurtniveau	Leeftijdscategorie	Geslacht	Geboorteplaats
Lid/betrokken vakbond		XXXX		
Lid/betrokken mensenrechten				X
Lid/betrokken in vredesbeweging				
Lid/betrokken in politieke partijen				
Inclusie				
'Yu di Kòrsou' kind migrant				X
'Yu di Kòrsou' Papiamentu	XXX	XXX		
'Yu di Kòrsou' hier geboren	XXX	XX		
'Yu di Kòrsou' inzet in samenleving				X
'Yu di Kòrsou' woont al 15jr op Curaçao	XX			X
Trots op Curaçao	XX	XXXX		X
Cultuur behoud	X			X
Migranten goed voor cultuur	XX			X
Migranten goed voor economie	XX	XX		X
Vrienden die elders zijn geboren	X	X		X
Binding buurt		XXX		
Binding Curaçao		XXX		X
Binding voormalige NA/Aruba		XXXX		
Binding Caribisch gebied				X
Binding Nederland		XXX		
Binding Latijns Amerika	XX		X	X
Binding Noord Amerika	XX		X	X
Discriminatie huidskleur	XX	XXX		
Discriminatie geboorteland		XXXX		X
Discriminatie SES		XXX		
Discriminatie Taal	XX	XXXX		X
Discriminatie religie		X		
Discriminatie leeftijd				
Discriminatie anders				
Discriminatie geslacht			X	
Discriminatie lichamelijke beperking				
Discriminatie seksuele voorkeur				
Ervaren discriminatie	X	XXXX		X
Sociale mobiliteit				
Toekomst sociale positie		XXXXXX		
Kind beter	XX	XXXX		X
Wilskracht	XX	XXXXX		X
Eigen verantwoordelijkheid		X		
Gelijke kansen lichamelijke beperking				
Gelijke kansen mannen/vrouwen	XX	XX		X
Gelijke kansen verschil inkomen	X			
Gelijke kansen regering invloed inkomensverschillen	XX			X
Gelijke kansen homoseksuelen	XX			X
Gelijke kansen land van kansen		XXXX		X
Gelijke kansen voldoende steun overheid		XX		X
Sociale betrokkenheid				
Buurtcohesie medeverantwoordelijk		XXXXX		X
Buurtcohesie goed contact		XXXX		
Buurtcohesie prettig manier omgaan	XX	X		X
Buurtcohesie burens helpen	XX	XXXX		X
Buurtcohesie burens te vertrouwen	XXX	XXXX	X	X
Buurtcohesie burens kennen elkaar nauwelijks	XX			X
Buurtcohesie eigen belang	X			

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

Onderwerp (Vervolg)	SES-buurtniveau	Leeftijdscategorie	Geslacht	Geboorteplaats
Voel me veilig		XXX	X	
Maakt zich zorgen om vrienden		XXX		
Maakt zich zorgen om buren	XX	X		
Maakt zich zorgen om ouderen				
Maakt zich zorgen om werklozen		X		
Maakt zich zorgen om immigranten		XX		X
Maakt zich zorgen om zieken	XX			
Maakt zich zorgen om arme kinderen			X	
Maakt zich zorgen om mensen op Curaçao				
Maakt zich zorgen om mensen Car.Geb.				X
Maakt zich zorgen om mensen elders		X		X
Normen en waarden				
Normen en waarden				X
Overige onderwerpen				
Milieu economische projecten belangrijker		XX		
Milieu zorgen	XX			
Milieu toegang stranden	XX	XX		X
Milieu regering doet genoeg	X	XXX		
Ervaren gezondheid	XX	XXXXX	X	X
Beperking gezondheid	XX	XXXX		
Huishoudinkomen genoeg algemeen	XXX	X	X	X
Huishoudinkomen genoeg vakantie	XXX	X	X	X
Huishoudinkomen genoeg meubels	XXX	XX	X	
Huishoudinkomen genoeg kleren	XXX	XXX	X	X
Huishoudinkomen genoeg lening betalen	XXX	X	X	
Huishoudinkomen genoeg uit eten	XXX	XXXX	X	X
Huishoudinkomen genoeg gezond eten	XXX		X	X
Betalingsachterstand	XX	XXX	X	
Gebruik van krant	X	XXXXX	X	X
Gebruik van TV	X	XXXX		X
Gebruik van radio		XXX		X
Gebruik van internet	XXX	XXXXXX		X
Onderwerp cultuur				X
Onderwerp amusement	XX	XXXXXX		X
Onderwerp sport			X	
Onderwerp economie	XXX	XXX	X	X
Onderwerp politiek	XX	XX	X	
Onderwerp gezondheid	XX	XX	X	
Onderwerp wetenschap	XXX	XXX	X	
Onderwerp spiritualiteit	X	X	X	
Onderwerp winkelen	X	XXXXX		
Onderwerp anders				

“Power is not the attribute of a single person but rather a relationship between persons” Cartwright, 1950.

1 Inleiding

Sociale cohesie is de mate waarin mensen bijdragen tot en zich onderdeel voelen van de maatschappij. Dit kan onder anderen gezien worden aan de hand van het gevoel van onderlinge verbondenheid, de mate van sociale betrokkenheid en het verantwoordelijkheidsgevoel dat men heeft naar de gemeenschap toe.

Sociale cohesie is een concept met wereldwijde belangstelling, zowel in de wetenschappelijke wereld als in het maatschappelijke en politieke debat. Op Curaçao zijn er discussies over zaken zoals vertrouwen, insluiting, cultuur, “nationbuilding” en andere onderwerpen die gelieerd zijn aan sociale cohesie (zie Romer et al., 2015; Schotborgh-van de Ven & van Velzen, 2013; Rosalia, 2001; NDP, 2015). Hierdoor is het maatschappelijk relevant om te kijken hoe het gesteld is met de sociale cohesie op Curaçao. Om een beeld hiervan te krijgen heeft het CBS Curaçao besloten om een onderzoek naar sociale cohesie uit te voeren, het zogeheten Sociale Cohesie Onderzoek (SCO).

Sociale cohesie houdt in dat in een land gewerkt wordt aan het welzijn van haar leden, het bevorderen van insluiting, het stimuleren van sociale betrokkenheid en participatie, het bevorderen van vertrouwen, het behouden van bestaande normen en waarden en het verhogen van de kans op opwaartse mobiliteit. Om een goed beeld van sociale cohesie te krijgen is het van belang om inzicht in de perceptie van mensen over het onderwerp te krijgen. Hierdoor is de vragenlijst gericht op het achterhalen van percepties, meningen en ervaringen van mensen. Doordat het voor CBS Curaçao de eerste keer is dat een dergelijk onderzoek wordt uitgevoerd was het belangrijk om voor de constructie van deze vragenlijst te kijken naar verschillende bestaande (internationale) vragenlijsten en is per onderwerp een keuze gemaakt voor de meest relevante vraagstellingen. Hiernaast zijn, gezien rekening wordt gehouden met de toepasbaarheid op de Curaçaose situatie, gesprekken gevoerd met belangrijke actoren uit het culturele veld, zijn enkele vragen toegevoegd uit enkele op Curaçao uitgevoerde onderzoeken en zijn enkele zelfontworpen vragen toegevoegd.

Deze publicatie begint met een uitleg van wat sociale cohesie inhoudt (hoofdstuk 1). Hierin worden de hoofdvragen, deelvragen en definities uitgeschreven. Vervolgens wordt de opzet en methodologie van het onderzoek besproken in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 worden de resultaten van het onderzoek uitgewerkt waarbij de resultaten van alle domeinen uitgesplitst worden naar SES-buurniveau, Leeftijd, Geslacht en Geboorteplaats. De publicatie wordt afgesloten met een slot hoofdstuk.

1.1 Doel van het onderzoek

Het doel van het onderzoek is om een beeld te krijgen van hoe het gesteld is met de burgers van Curaçao voor wat betreft sociale cohesie.

1.2 Vraagstelling

De hoofdvraag luidt:

Hoe is het gesteld met de sociale cohesie op Curaçao?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden worden de volgende deelvragen expliciet belicht:

1. Hoe is het gesteld met de mate van subjectief welzijn op Curaçao?
2. Hoe is het gesteld met de mate van vertrouwen op Curaçao?
3. Hoe is het gesteld met de mate van participatie op Curaçao?
4. Hoe is het gesteld met de mate van inclusie op Curaçao?
5. Hoe is het gesteld met de mate van sociale mobiliteit op Curaçao?
6. Hoe is het gesteld met de mate van sociale betrokkenheid op Curaçao?
7. Hoe is het gesteld met de normen en waarden op Curaçao?

1.3 Definities

Inclusie:

De mate waarin mensen ervaren dat de maatschappij hen erbij laat horen en waarbij ze tegelijkertijd zichzelf kunnen zijn.

Normen en waarden:

Het geheel van opvattingen, beslissingen en handelingen waarmee mensen uitdrukken wat ze goed of niet goed vinden.

Participatie:

De bereidheid van mensen om actie te ondernemen.

Sociale betrokkenheid:

De sociale samenhang tussen mensen in de omgeving.

Sociale mobiliteit:

De opwaartse of neerwaartse beweging van individuen of groepen tussen verschillende generaties en socio-economische posities.

Subjectief welzijn:

De emotionele reacties en cognitieve oordelen die men heeft over de kwaliteit van hun leven.

Vertrouwen:

De bereidheid van mensen om zich kwetsbaar op te stellen onder omstandigheden van onzekerheid en afhankelijkheid.

2 Opzet

Het onderwerp van dit onderzoek maakt het interessant om te kijken naar hoe mensen uit verschillende sociaaleconomische posities naar sociale cohesie kijken en op basis hiervan vergelijkingen te maken. De sociaaleconomische positie van mensen vormt de sociale werkelijkheid waarin men leeft. Met andere woorden, de sociaaleconomische positie bepaalt de bril waarmee men naar de wereld kijkt en kan de mening en beeldvorming bepalen.

2.1 Sociaaleconomische status (SES)

Uitgaande van het bovengenoemde is gekozen om de buurten van Curaçao onder te verdelen op basis van hun sociaaleconomische status (SES). Deze verdeling is gedaan op basis van een (cluster)analyse waarbij objecten (in dit geval buurten) gegroepeerd worden op grond van hun kenmerken. Variabelen die meestal gebruikt worden om de sociale status te bepalen zijn opleiding, beroep en inkomen; aanvullende maten zijn bezit, cultureel en/ of sociaal kapitaal (Reynders, Nicaise & van Damme, 2005). Echter, voor het huidige onderzoek werden alleen de componenten meegenomen waarvan bekend is dat ze de sociaaleconomische status bepalen hetzij, opleiding, beroepsstatus en inkomen.

Voor het uitvoeren van de clusteranalyse moeten de componenten vertaald worden naar concreet meetbare variabelen en geaggregeerd worden op buurtniveau. Gegevens die gebruikt zijn om de nodige variabelen te berekenen zijn afkomstig uit Census 2011. De gebruikte variabelen zijn als volgt geoperationaliseerd:

- **Opleiding** wordt bepaald door opleidingsniveau per buurt. Het opleidingsniveau is het aantal hoog opgeleiden per 100 laag opgeleide personen boven de 15 jaar.
- **Beroepsstatus** wordt geoperationaliseerd aan de hand het percentage werkenden per buurt.
- **Inkomen** wordt bepaald aan de hand van het mediaan huishoudinkomen en de mediaan per persoon beschikbaar inkomen. De mediaan huishoudinkomen per buurt. De mediaan is de 50 procent waarnemingen met een bepaald huishoudinkomen. Deze waarde is een betere maat voor de centrale tendentie dan het gemiddelde huishouden omdat het gevrijwaard wordt van mogelijke uitschieters onder de waarnemingen. Mediaan van het per persoon beschikbaar inkomen per buurt wordt berekend door steeds het inkomen te nemen van een huishouden en dat te delen door de bijbehorende huishoudgrootte. Van deze berekende waarden wordt de mediaan bepaald.

De groepen die zich aan de hand van deze componenten vormen zijn deelverzamelingen die elk hun eigen gedeelde kenmerken bevatten. Buurten binnen een bepaalde groep lijken dus op elkaar op basis van deze kenmerken. De analyse is toegepast op het Census bestand van 2011. Deze exercitie heeft 3 type buurten (strata) voor Curaçao opgeleverd: laag scorend, midden scorend en hoog scorend SES-buurt niveaus.

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

De steekproeftrekking was een gestratificeerde trekking van de niet-institutionele bevolking uit het adressenbestand van het bevolkingsregister van Curaçao (“Kranshi”). Bij de steekproeftrekking is gebruik gemaakt van proportionele allocatie om ervoor te zorgen dat de verdeling van de verschillende SES-buurt niveaus uit de populatie terugkomt in de steekproef. De totale steekproefomvang bedroeg N= 3600 huishoudens. Met deze steekproefomvang is rekening gehouden met een minimale onzekerheidsmarge van 5 procent op type SES-buurt niveau en een non-response van 20 procent. De bijbehorende steekproefomvang per SES-buurt niveau was: N= 1963 (55%) huishoudens in laag scorende buurten, N= 911 (25%) huishoudens in midden scorende buurten en N= 726 (20%) huishoudens in hoog scorende buurten.

In totaal hebben 2626 huishoudens meegedaan aan het onderzoek, in andere woorden 72,9 procent van de respondenten hebben meegedaan aan het onderzoek. De gerealiseerde verdeling per SES-buurt niveau is: N= 1523 (57%) huishoudens in laag scorende buurten, N= 664 (25%) huishoudens in midden scorende buurten en N= 439 (17%) huishoudens in hoog scorende buurten. Deze verdeling is representatief voor de populatieverdeling. De non-respons is te wijten aan: 29,9 procent onbewoonde of onvindbare adressen, 34,0 procent weigeringen, 18,7 procent niemand thuis (3X)/ kon geen contact leggen, 17,4 procent andere redenen.

Het is ook mogelijk dat een respondent een specifieke vraag niet wilt beantwoorden. Gevolg hiervan is dat op vraagniveau non-respons kan bestaan. Bij de meeste vragen uit dit onderzoek loopt dit type non-respons van 1 tot 7 met een gemiddelde van 2 non respons per vraag. Deze antwoorden worden in de berekeningen in dit document niet meegenomen om de interpretatie van de resultaten te vergemakkelijken. In andere woorden, de gerapporteerde percentages zijn gecorrigeerd voor non-respons. Daar waar meer dan zeven antwoorden missen zal een notitie gemaakt worden van de gebruikte n-waarde.

2.2 Data verzameling

De data verzameling vond plaats van 6 november 2015 tot en met 18 januari 2016. De gebruikelijke looptijd voor dergelijk onderzoek bedraagt 8 weken maar doordat de kerstvakantie binnen deze periode viel en voor een uitval van respons zou zorgen was er gekozen voor een uitloop van 2 weken.

In totaal hebben 52 enquêteurs meegewerkt aan het onderzoek. Van elk huishouden werd één persoon geselecteerd om mee te doen aan het onderzoek. Deze persoon moest 18 jaar of ouder zijn en die gerekend vanaf 1 november 2016 als eerste jarig was. Om op een gestructureerde manier te achterhalen wie geselecteerd moest worden gebruikten de enquêteurs een huishoudformulier waarop, de voor het onderzoek, relevante informatie van de bewoners van het huishouden genoteerd werd. Na deze stap ging de enquêteur de geselecteerde persoon interviewen met behulp van de persoonsvragenlijst. De

vragenlijsten werden afgenomen door middel van een papieren vragenlijst die naderhand gescand werd.

2.3 Data verwerking

Het scanproces verliep met een hoge nauwkeurigheid, er was sprake van 2 procent scan-interpretatiefouten. Data opschoning bestaat bij het scannen uit verschillende fases. In de eerste fase wordt er gekeken naar de interpretatiefouten bij het scannen. Dit wordt door de verifiers uitgevoerd. In de tweede fase worden er door de projectleider en de programmeur van afdeling automatisering frequentie tabellen voor alle vragen uitgedraaid om te controleren voor afwijkende waardes. De laatste fase van opschoning (data editing) en de ophoging van de dataset is door de methodoloog uitgevoerd.

Er bestaan enkele aspecten in de steekproef die voor een vertekening ten opzichte van de populatie kunnen zorgen. Deze zijn: de selectiecriteria voor deelname (18 jaar of ouder), geslachtverhouding en leeftijdsverhouding. Om deze vertekening te corrigeren wordt er een wegingsfactor voor deze aspecten berekend uitgaande van het Census 2011 en het “Kranshi” bestand (bevolking per 1 oktober 2015) en toegepast.

2.4 Data analyse

Alle analyses voor dit onderzoek zijn uitgevoerd met behulp van de statistische programma's SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) versie 20 en R versie 3.2.1. Descriptieve analyses zijn uitgevoerd om percentages te berekenen daarnaast zijn er ook betrouwbaarheidsintervallen (BHI) berekend. Met behulp van de BHI's is gekeken of de bevolking uit de verschillende uitsplitsingen significant van elkaar verschilden in hun antwoorden.

2.5 Belangrijke aantekening

Aangezien dit onderzoek gericht is op het achterhalen van percepties, meningen en ervaringen van mensen is het van belang om rekening te houden met gebeurtenissen binnen de periode waarin het onderzoek heeft plaatsgevonden. Gebeurtenissen kunnen de percepties, meningen, ervaringen en gemoedstoestand van de respondenten beïnvloeden. Enkele voorbeelden van dergelijke gebeurtenissen die gedurende dit onderzoek hebben plaatsgevonden zijn politieke onstuimige situaties (vallen van het kabinet van Curaçao op 9-11-2015), Wereldgebeurtenissen (terroristische acties: Parijs, 13-11-2015), festiviteiten (kerst en oud/ nieuw).

3 Resultaten

De opgehoogde verdelingen van de verschillende sociaal economische kenmerken wordt in tabel 1 weergegeven.

Tabel 1 Verdeling van Socioeconomische kenmerken		
	Absolute aantallen	Percentage
Totaal	122197	100%
Geslacht		
Man	53848	44,1%
Vrouw	68349	55,9%
Leeftijd		
18-29	22053	18,0%
30-49	40635	33,3%
50-64	34840	28,5%
65+	24669	20,2%
Opleidingsniveau ¹²		
Laag	54195	48,0%
Midden	32561	28,9%
Hoog	26067	23,1%
Economische positie		
Niet actief	52047	42,6%
Actief	69857	57,2%
Onbekend	293	0,2%
Geboorteplaats		
Lokaal geboren (Curaçao)	91562	74,9%
Niet-lokaal geboren (niet op Curaçao)	30635	25,1%
SES-buurtniveau		
Laag	70167	57,4%
Midden	30936	25,3%
Hoog	21094	17,3%

¹ Laag= basis/Funderend onderwijs +VSBO + HAVO/VWO klas 1/2

Midden = HAVO klas 3,4,5 + VWO klas 3,4,5,6 +SBO/MBO

Hoog = HBO + WO + hoger

² n= 2487

3.1 Subjectief welzijn

Subjectief welzijn verwijst naar hoe mensen de kwaliteit van hun leven ervaren (Diener, 1984). Dit wordt gemeten door te kijken naar de mate van tevredenheid op verschillende levensgebieden zoals: het leven in het algemeen, relaties met anderen binnen het huishouden, financiële situatie, huidige baan en de democratie op Curaçao.

3.1.1 Tevredenheid

Men is het meest tevreden met de relaties met andere leden van het huishouden (tabel 2). Verder is men het minst tevreden over het functioneren van de democratie op Curaçao. De SES-buurt niveaus verschillen significant van elkaar in mate van tevredenheid op de

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

meeste levensgebieden. Alleen bij tevredenheid met relaties met anderen en huidige baan is geen verschil gevonden tussen de bevolking in de midden en hoge SES-buurt niveaus.

De respondenten hebben aan de hand van schalen aangegeven in hoeverre ze tevreden of ontevreden zijn met de verschillende levensgebieden. In de tabel wordt het percentage van de positieve antwoorden weergegeven. Het percentage van de gehele bevolking dat tevreden is met de verschillende levensgebieden wordt eerst gerapporteerd. Vervolgens wordt er per SES-buurt niveau gekeken naar het percentage van mensen die tevreden zijn met de verschillende levensgebieden binnen de desbetreffende SES-buurt niveau.

Tabel 2 Enigszins tevreden of erg tevreden in verschillende levensgebieden (totaal en per SES-buurt niveau in %)				
	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
Relaties met andere leden van het huishouden ¹	89,2	86,7	92,2	92,8
Huidige baan ²	76,5	70,6	80,6	86,1
Algemene tevredenheid	76,4	72,0	78,6	88,1
Financiële situatie ³	46,6	36,7	52,7	70,7
Het functioneren van de democratie op Curaçao	14,5	12,3	14,7	21,3

¹ n= 1948, ² n=1299, ³ n=2597

Het enige significante verschil tussen de leeftijdscategorieën is te constateren bij de mate van tevredenheid met de huidige baan, zie tabel 3. Er is een stijgende trend te constateren tussen leeftijd en tevredenheid met de huidige baan. Hierbij verschillen alle leeftijdsgroepen significant van de 65+ groep. Een kanttekening waarmee rekening mee moet worden gehouden bij deze resultaten is dat de n voor deze vraag minder dan de helft van de totale n bedraagt omdat alleen werkende respondenten deze vraag hebben beantwoord.

Tabel 3 Enigszins tevreden of erg tevreden in verschillende levensgebieden (per leeftijdscategorie in %)				
	18-29	30-49	50-64	65+
Relaties met andere leden van het huishouden ¹	88,6	90,2	88,0	89,6
Huidige baan ²	73,3	75,2	79,4	89,0
Algemene tevredenheid	81,3	76,4	74,8	74,2
Financiële situatie ³	45,8	49,2	44,7	45,6
Het functioneren van de democratie op Curaçao	14,7	15,3	13,9	13,6

¹ n= 1948, ² n=1299, ³ n=2597

Er is geen verschil in de mate van tevredenheid tussen mannen en vrouwen gevonden. Als er gekeken wordt naar geboorteplaats (wel/ niet geboren op Curaçao) blijkt er een significant verschil te zijn tussen de lokaal geboren bevolking en de niet-lokaal geboren bevolking op alle levensgebieden behalve de mate van tevredenheid met de huidige baan. In alle significante gevallen ervaart de niet-lokaal geboren bevolking een hogere mate van tevredenheid dan de lokaal geboren bevolking (zie tabel 4).

Tabel 4 Enigszins tevreden of erg tevreden in verschillende levensgebieden (per geboorteplaats in %)		
	Lokaal geboren	Niet-lokaal geboren
Relaties met andere leden van het huishouden ¹	88,1	92,6
Huidige baan ²	77,0	75,4
Algemene tevredenheid	75,6	80,1
Financiële situatie ³	44,5	53,0
Het functioneren van de democratie op Curaçao	11,2	24,2

¹ n= 1948, ² n=1299, ³ n=2597

3.1.2 Toekomstverwachtingen

Om een beeld te krijgen van de ervaren kwaliteit van leven is het naast tevredenheid ook van belang om te kijken naar de toekomstverwachtingen van mensen. Als het gaat om toekomstverwachtingen over het eigen leven verwacht 56,8 procent van de bevolking dat hun leven over drie à vier jaar zal verbeteren, 32,0 procent denkt dat het gelijk zal blijven en 11,3 procent verwacht dat het zal verslechteren.

De meningen over de eigen levenssituatie in de toekomst verschillen significant per leeftijdscategorie (zie tabel 5). Mensen in de leeftijdscategorie 18-29 verwachten eerder een verbetering in hun leven (86,5%) terwijl 65+ eerder verwachten dat hun leven gelijk zal blijven (55,6%).

Op de vraag “Hoe denkt u dat de situatie op Curaçao zal zijn binnen drie of vier jaar?” antwoordt 32,4 procent van de bevolking “Verslechterd”, 37,2 procent “Gelijk gebleven” en 30,4 procent “Verbeterd”. De meningen over dit onderwerp zijn nagenoeg gelijk verdeeld over de antwoordcategorieën. Deze verdeling is waargenomen over de verschillende leeftijdscategorieën. Met andere woorden, er is geen significant verschil te constateren over hoe de bevolking uit verschillende leeftijdscategorieën hiernaar kijkt.

Tabel 5 Toekomstverwachtingen per leeftijdscategorie (in %)				
		Verslechterd	Gelijk gebleven	Verbeterd
Hoe denkt u dat uw leven zal zijn binnen drie of vier jaar?	18-29	2,5	11,0	86,5
	30-49	9,4	22,4	68,2
	50-64	15,4	39,7	44,9
	65+	16,3	55,6	28,1
Hoe denkt u dat de situatie op Curaçao zal zijn binnen drie of vier jaar?	18-29	31,1	37,4	31,5
	30-49	31,8	34,6	33,5
	50-64	34,9	37,5	27,6
	65+	30,8	40,8	28,3

De bevolking over de verschillende SES-buurt niveaus verschillen niet van elkaar als het gaat om hun toekomstverwachtingen over het eigen leven of over de situatie op Curaçao. De verwachtingen van mannen en vrouwen verschillen ook niet van elkaar als het gaat om deze onderwerpen.

Er is wel een significant verschil geconstateerd in de verwachtingen van de lokaal geboren bevolking en de niet-lokaal geboren bevolking. De niet-lokaal geboren bevolking kijkt positiever naar de toekomst van Curaçao vergeleken met de lokaal geboren bevolking.

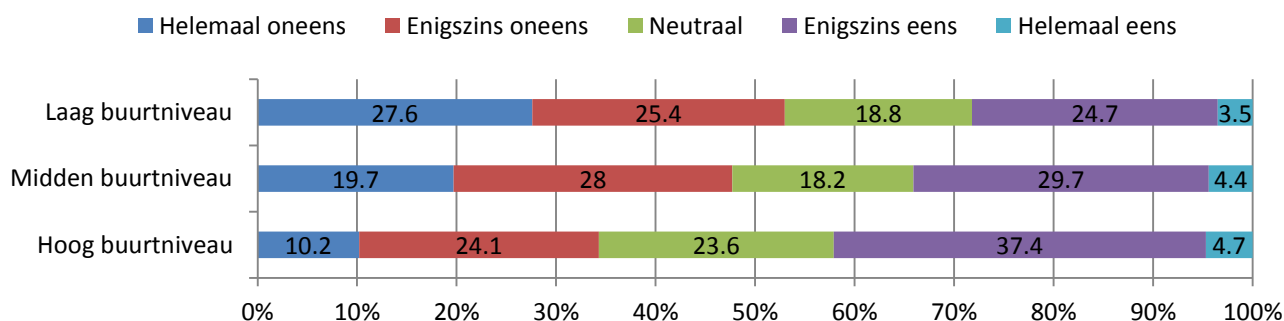
3.2 Vertrouwen

Vertrouwen omvat de mate waarin men kan uitgaan van de goede bedoelingen van anderen (Rousseau, Sitkin, Burt, & Camerer, 1998). Hetzij in interpersoonlijke relaties, in de politiek of in instanties. Een bepaalde mate van vertrouwen is nodig om te kunnen samenwerken/ samenleven (Costa, Roe & Taillieu, 2001; Misztal, 1996; Putnam, 2000).

3.2.1 Interpersoonlijk vertrouwen

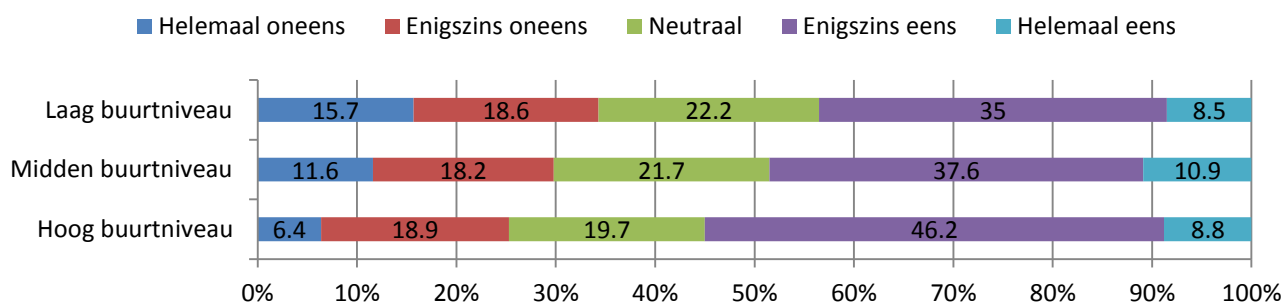
Van de bevolking geeft 32,0 procent aan enigszins eens of helemaal eens te zijn met de stelling “De meeste mensen zijn te vertrouwen”. Als er gekeken wordt naar hoe men hierop scoort per SES-buurtniveau blijkt dat deze allemaal significant van elkaar verschillen: laag (28,2%), midden (34,1%) en hoog (42,1%), zie figuur 1.

Figuur 1. ‘De meeste mensen zijn te vertrouwen’ per SES-buurtniveau

Verder geeft 46.8 procent van de bevolking aan enigszins eens of helemaal eens te zijn met de stelling “Mensen proberen elkaar te helpen”. Er is een verschil te constateren tussen de lage en de andere SES-buurtniveaus: men is eerder oneens met de stelling in de lage SES-buurtniveaus vergeleken met de andere SES-buurtniveaus, zie figuur 2.

Figuur 2 ‘Mensen proberen elkaar te helpen’ per SES-buurtniveau

Er zijn geen verschillen gevonden voor de bovengenoemde vragen over vertrouwen tussen de verschillende leeftijdscategorieën en tussen mannen en vrouwen. In tabel 6 is te zien dat de niet-lokaal geboren bevolking significant meer vertrouwen heeft in anderen en significant meer erop vertrouwt dat mensen elkaar helpen vergeleken met de lokaal geboren bevolking.

Tabel 6 Enigszins eens of helemaal eens met de stellingen (per geboorteplaats in %)		
	Lokaal geboren	Niet-lokaal geboren
De meeste mensen zijn te vertrouwen	29,7	39,0
Mensen proberen elkaar te helpen	44,2	54,3

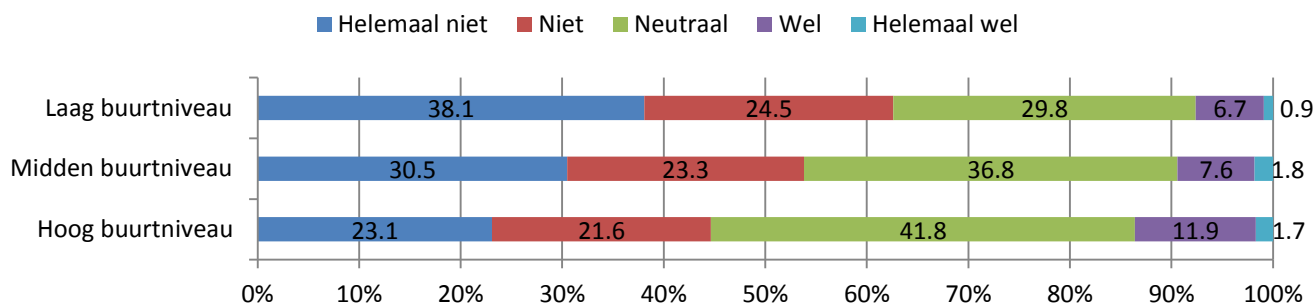
3.2.2 Vertrouwen in instanties

Globaal is de mate van vertrouwen in instanties of organisaties laag. De instanties of organisaties waar men het meeste vertrouwen in heeft zijn; de kerk (42,9%), de politie (26,5%), het gezondheidszorgsysteem (26,2%) en het onderwijssysteem (21,2%), zie tabel 7. Waar men het minst vertrouwen in heeft is in politieke partijen (2,3%), de regering (3,8%) en het parlement (4,1%).

Tabel 7 Vertrouwen in instituties of organisaties (in %)				
	heel weinig/weinig	neutraal	veel/heel veel	nvt
De kerk	21,5	33,7	42,9	1,8
De politie	35,4	37,3	26,5	0,8
Het gezondheidszorgsysteem	40,5	32,3	26,2	0,9
Het onderwijssysteem	41,7	34,4	21,2	2,7
NGO's	31,7	46,0	16,7	5,6
Het rechtssysteem	40,9	38,8	16,0	4,3
Het bedrijfsleven	36,1	45,7	15,6	2,6
Overheidsdiensten	56,1	31,3	11,6	1,0
De pers	49,0	38,5	11,0	1,4
De vakbond	50,1	36,6	6,5	6,8
Het parlement	69,7	24,4	4,1	1,9
De regering	73,6	21,6	3,8	1,1
Politieke partijen	78,6	17,6	2,3	1,6

Bij de vraag “Kunt u erop vertrouwen dat de regering het beste doet voor Curaçao?” geeft 9,0 procent van de bevolking aan hier enigszins of helemaal mee eens te zijn. Verder is 33,6 procent van de bevolking neutraal en 57,3 procent is negatief ten opzichte van deze stelling. De verdeling van de hoge SES-buurtniveau verschilt significant van de andere SES-buurtniveaus. In figuur 3 ziet men dat dit zou kunnen betekenen dat de bevolking in de hoge SES-buurtniveau meer neigt naar een neutrale of positieve mening over de regering vergeleken met de bevolking uit de lage en midden SES-buurtniveaus.

Figuur 3 ‘Kunt u erop vertrouwen dat de regering het beste doet voor Curaçao?’ per SES-buurtniveau

Als er gekeken wordt naar hoe de bevolking uit verschillende leeftijdscategorieën hiernaar kijkt blijkt het dat de categorie 65+ significant meer vertrouwen heeft in de regering van

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

Curaçao vergeleken met de mensen uit de leeftijdscategorieën 18-29 en 50-64. Tussen mannen en vrouwen is geen verschil gevonden. Verder is bij deze vraag gebleken dat de niet-lokaal geboren bevolking significant meer vertrouwen heeft in dat de regering het beste doet voor Curaçao vergeleken met de lokaal geboren bevolking.

3.2.3 Corruptie

Vertrouwen is een kwetsbare eigenschap om te behouden (Webb & Worchel, 1986). Zoals eerder gezegd bevat vertrouwen een mate van zich kwetsbaar opstellen. Acties die misbruik maken van deze kwetsbaarheid beschadigen het vertrouwen in anderen (persoon, instelling of maatschappij). Bijvoorbeeld corruptie in instituten kan een breuk in het vertrouwen van mensen in instituties veroorzaken.

Het levensgebied waar de bevolking het minste invloed van corruptie ervaart is de persoonlijke sfeer en het gezinsleven (40,6%). Aan de andere kant wordt de invloed van corruptie het meest ervaren in de normen en waarden van de maatschappij (75,6%), zie tabel 8.

Tabel 8 Invloed van corruptie op verschillende levensgebieden (in %)			
	heel weinig/weinig	neutraal	veel/heel veel
Uw persoonlijk en gezinsleven	39,1	20,1	40,6
Het bedrijfsleven	13,4	23,9	62,5
De politiek	11,5	17,6	70,8
De normen en waarden in de maatschappij	9,4	14,8	75,6

Er is alleen een significant verschil te constateren in het ervaren van corruptie op het persoonlijk of gezinsleven tussen de bevolking uit de hoge SES-buurtniveau en de lage SES-buurtniveau. Hierbij wordt corruptie in een hogere mate ervaren door de bevolking uit de lage SES-buurtniveau.

Op alle levensgebieden is een verschil te constateren in ervaren invloed van corruptie per leeftijdscategorie. Het ervaren van invloed van corruptie op het persoonlijk of gezinsleven en op de normen en waarden verschillen significant voor de leeftijdsgroepen 30-49 en 65+. Tabel 9 illustreert dat in beide gevallen de groep van 65+ een mindere mate van invloed van corruptie ervaart. De bevolking 30-49 en 50-64 jarigen ervaren significant meer corruptie in de politieke sfeer vergeleken met de 65-plussers. De 18-29 jarigen ervaren ook significant minder corruptie in de politieke sfeer vergeleken met de 30-49 jarigen. Er is ook een verschil te constateren tussen de 65+ en de leeftijdsgroepen 30-49 en 50-64 als het gaat om het ervaren van corruptie in het bedrijfsleven. Ook hier ervaren de 65+ de situatie als positiever vergeleken met de andere leeftijdsgroepen. Dit laatste is ook het geval voor de niet-lokaal geboren bevolking vergeleken met de lokaal geboren bevolking op alle levensgebieden behalve de politiek. Er is geen verschil gevonden tussen mannen en vrouwen.

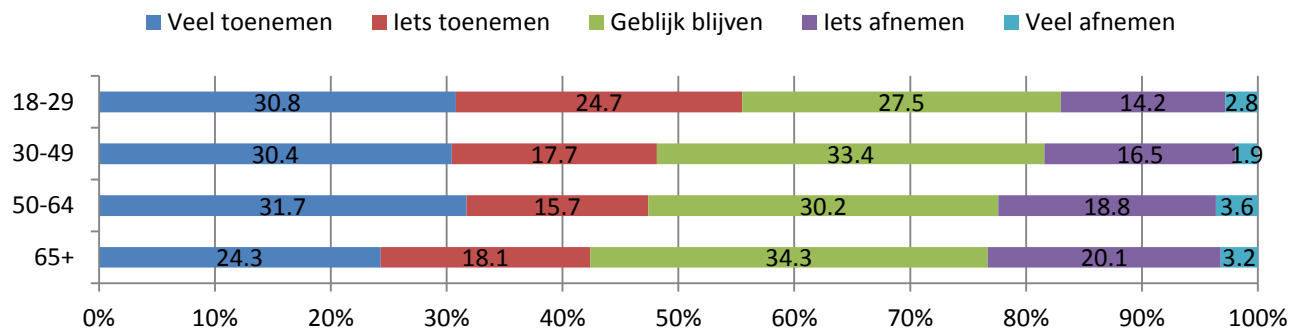
Tabel 9 Veel of heel veel invloed van corruptie op verschillende levensgebieden (per leeftijdscategorie en geboortelang in %)						
	18-29	30-49	50-64	65+	lokaal geboren	niet-lokaal geboren
Uw persoonlijk en gezinsleven	40,6	41,1	45,7	36,8	44,4	29,4
Het bedrijfsleven	62,6	66,1	64,0	54,3	64,9	55,2
De politiek	65,1	75,1	73,1	65,7	72,9	64,5
De normen en waarden in de maatschappij	72,8	77,8	77,8	71,4	77,9	68,5

Op de vraag “Denkt u dat de mate van corruptie de komende drie of vier jaar zal veranderen?” antwoordt 48,1 procent van de bevolking “Veel of iets toenemen”, 31,6 procent “Gelijk gebleven” en 20,3 procent “Veel of iets afnemen”. Een significant verschil is te zien tussen de hoge SES-buurtniveau en de andere SES-buurtniveaus waarbij de bevolking uit de hoge SES-buurtniveau een positievere kijk heeft op de toekomstige mate van corruptie.

Als er gekeken wordt naar hoe de bevolking uit verschillende leeftijdsgroepen hiernaar kijken blijkt dat er sprake is van een significant verschil tussen de categorieën 18-29; 65+ en 30-49; 65+. Dit zou kunnen betekenen dat de bevolking 65+ een positievere kijk heeft op de toekomstverwachtingen van corruptie dan de bevolking uit de leeftijdscategorieën 18-29 en 30-49, zie figuur 4.

Bij het kijken naar de verwachtingen over de toekomst van corruptie van de lokaal geboren en niet-lokaal geboren bevolking van Curaçao blijken deze significant van elkaar te verschillen. De niet-lokaal geboren bevolking verwacht eerder dat de mate van corruptie zal afnemen dan de lokaal geboren bevolking. Er is geen verschil gevonden tussen mannen en vrouwen.

Figuur 4 “Denkt u dat de mate van corruptie de komende drie of vier jaar zal veranderen?” per leeftijdscategorie

3.3 Participatie

Participatie geeft een beeld van de bereidheid van mensen om actie te ondernemen (Bernard, 1999; Chan, To & Chan, 2006). Participatie kan op verschillende gebieden plaatsvinden. De gebieden die in dit onderzoek onderzocht zijn, zijn: Werkparticipatie, Politieke participatie en Sociale participatie.

3.3.1 Werkparticipatie

Werkparticipatie is de mate waarin men actief is op de arbeidsmarkt. Het hebben van werk zorgt voor verbondenheid doordat mensen het gevoel krijgen bij te kunnen dragen aan en onderdeel te zijn van het systeem (ECLAC/ OIJ, 2007, p. 169). In het kader van dit onderzoek was het van belang om te kijken of de respondent op het moment van het interview werk heeft of niet.²

Hiervoor is aan de respondent gevraagd wat hun huidige economische positie is. In tabel 10 wordt een weergave gegeven van de antwoordkeuze die de respondent kon kiezen. Tevens is een overzicht gegeven van welke antwoorden vervolgens gecategoriseerd zijn als actief of non-actief.

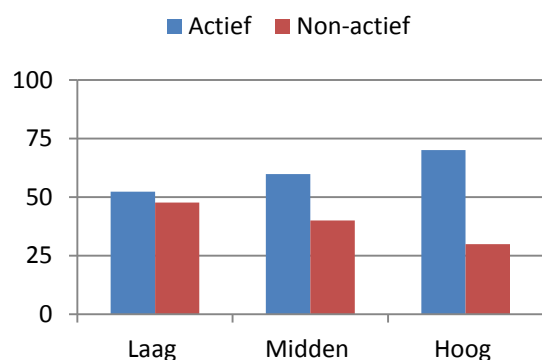
Tabel 10 Verdeling werkparticipatie in actief/non-actief	
Actief	Non-actief
Werkgever Kleine zelfstandige Losse jobber/ Freelancer Meewerkend gezinslid (onbetaald) Werknemer in vaste dienst Werknemer in tijdelijke dienst Uitzendkracht	Stagiaire Werkzoekend Bezig met een dagopleiding Niet bezig met studie, niet werkend en niet werkzoekend

Van de bevolking heeft 57,3 procent gerapporteerd actief te zijn op de arbeidsmarkt en 42,7 procent heeft gerapporteerd niet actief te zijn. Per SES-buurtniveau is te zien dat er een significant verschil is tussen de verschillende SES-buurt niveaus waarbij te zien is dat mensen in het hoog SES-buurtniveau het meest actief zijn (70,1%) op de arbeidsmarkt, zie figuur 5. In figuur 6 is te zien dat mensen in de leeftijdscategorieën van 30-49 jaar het meest actief zijn op de arbeidsmarkt (87,5%) terwijl de leeftijdscategorieën van 65+ het minst actief is (9,8%). Hierbij verschillen de leeftijdscategorieën allemaal significant van elkaar.

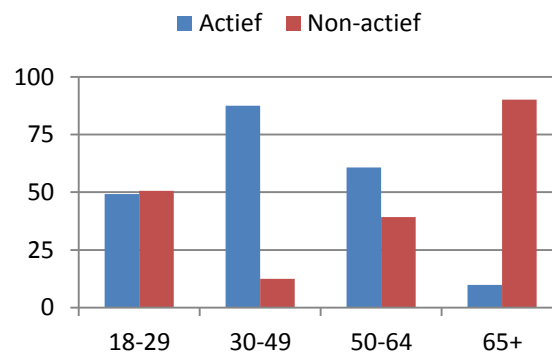
Verder is er een significant verschil tussen mannen en vrouwen gevonden als het gaat om werkparticipatie. Hierbij zijn vrouwen in hogere mate niet actief op de arbeidsmarkt vergeleken met de mannen. De niet-lokaal geboren bevolking van Curaçao toont een hogere mate van activiteit op de werkvloer vergeleken met de lokaal geboren bevolking.

² Deze benadering van werkparticipatie komt niet overeen met de definitie en rekenmethode die gebruikt wordt in het arbeidskrachtenonderzoek (AKO) waar richtlijnen van de International Labour Organization (ILO) gehanteerd worden. Hierdoor kunnen de cijfers van het AKO, aangaande de arbeidsmarkt niet vergeleken worden met de data over werkparticipatie in het SCO.

Figuur 5 Actief op arbeidsmarkt per SES-buurtniveau

Figuur 6 Actief op arbeidsmarkt per leeftijdscategorie

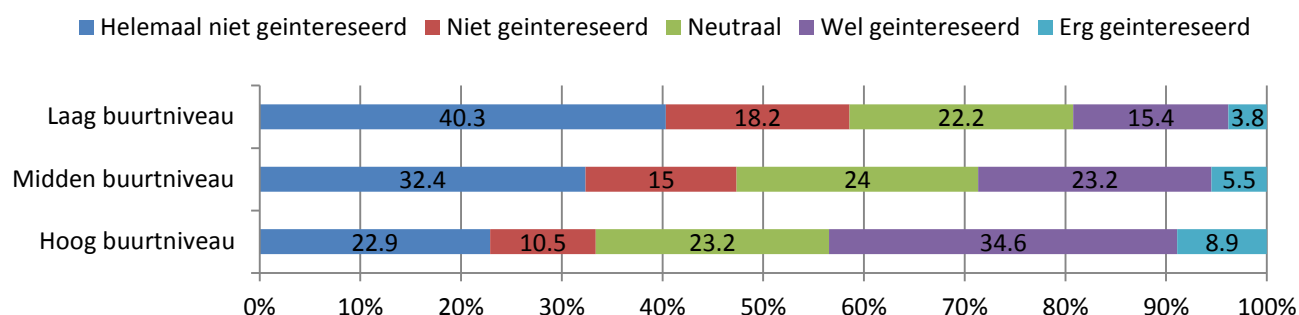
3.3.2 Politieke participatie

Politieke participatie houdt in de mate waarin men actie onderneemt in de politieke sfeer.

Bij de vraag “Hoe geïnteresseerd bent u in de politiek?” heeft 25,8 procent van de bevolking aangegeven geïnteresseerd of erg geïnteresseerd te zijn in de politiek. Er is een significant verschil te zien in de mate van interesse tussen de verschillende SES-buurtniveaus, zie figuur 7.

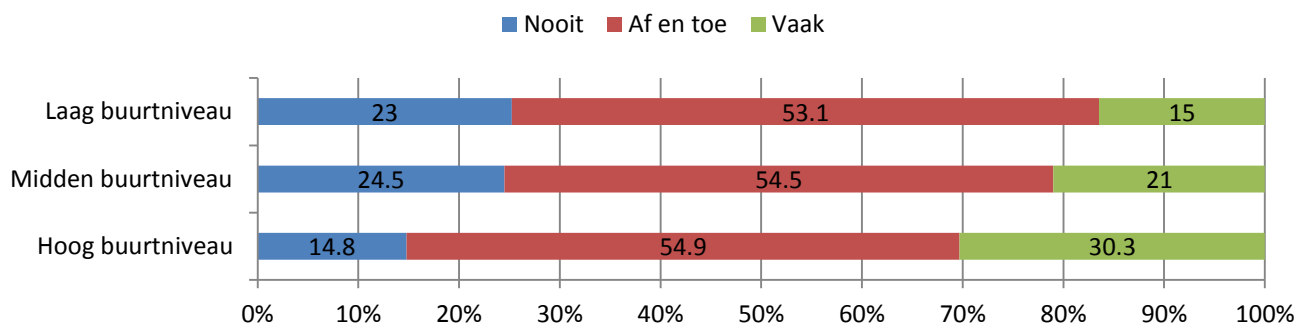
Er is echter geen verschil gevonden in de mate van interesse in de politiek per leeftijdsgroep. Mannen tonen significant meer interesse in de politiek vergeleken met vrouwen en de lokaal geboren bevolking toont ook meer interesse in de politiek vergeleken met de niet-lokaal geboren bevolking.

Figuur 7 “Hoe geïnteresseerd bent u in de politiek?” per SES-buurtniveau

72,8 Procent van de bevolking heeft aangegeven af en toe of vaak met anderen te praten over politieke onderwerpen. De bevolking uit de verschillende SES-buurtniveaus verschillen significant van elkaar voor wat betreft deze vraag (figuur 8).

Figuur 8 “Hoe vaak praat u over politieke onderwerpen met andere mensen?” per SES-buurtniveau

Uit de analyse blijkt dat zowel de 18-29 jarigen en de 65-plussers minder praten over politieke onderwerpen met anderen vergeleken met mensen uit de andere leeftijdsgroepen. Mannen praten meer over politieke onderwerpen dan vrouwen, zie tabel 11. Er is geen verschil gevonden tussen het lokaal en niet-lokaal geboren bevolking voor dit onderwerp.

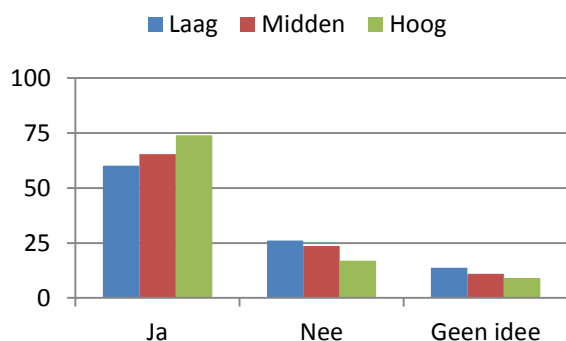
Tabel 11 Vaak praten over politieke onderwerpen (per leeftijdscategorie en geslacht in %)						
	18-29	30-49	50-64	65+	Mannen	Vrouwen
Praten over politieke onderwerpen	14,2	21,3	22,4	15,4	24,3	15,0

Van de bevolking geeft 8,0 procent aan het gevoel te hebben dat ze veel of heel veel invloed kunnen uitoefenen op de politiek. Verder kijkt 13,8 procent van de bevolking neutraal naar deze stelling en 78,3 procent vindt dat ze weinig of heel weinig invloed kunnen uitoefenen op de politiek. De meningen van de bevolking over dit onderwerp zijn gelijk in de lage en midden SES-buurtniveaus. Dit verschilt echter significant van de mening van de bevolking in de hoge SES-buurtniveau. Deze zijn positiever ingesteld over de invloed die ze kunnen uitoefenen op de politiek dan de bevolking uit de andere SES-buurtniveaus.

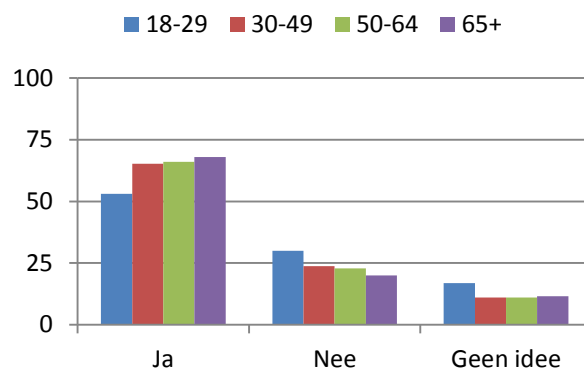
De bevolking uit de leeftijdscategorieën van 18-29 en 30-49 jaar ervaren een hogere mate van invloed op de politiek dan de 65-plussers. Er is geen significant verschil gevonden tussen mannen en vrouwen en het lokaal en niet-lokaal geboren bevolking voor dit onderwerp.

Van de bevolking heeft 63,9 procent aangegeven te gaan stemmen als er morgen verkiezingen waren. Het percentage mensen dat zou gaan stemmen per SES-buurtniveau is: laag (60,2%), midden (65,4%) en hoog (74,0%) zie figuur 9. Als gekeken wordt naar de intentie om te stemmen per leeftijdscategorieën laat figuur 10 zien dat deze intentie met de jaren stijgt.

**Figuur 9 Intentie om te stemmen per SES-
buurtniveau**

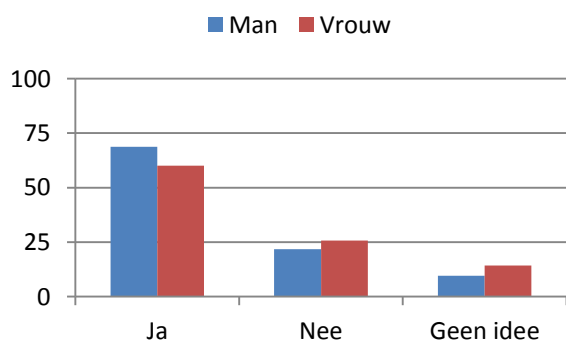

**Figuur 10 Intentie om te stemmen per
leeftijdscategorie**

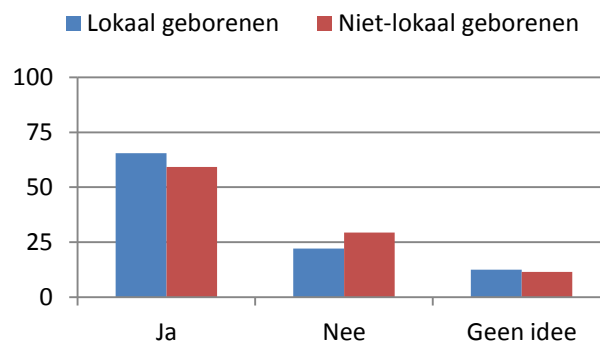

Figuur 11 laat zien dat mannen vaker de intentie hebben om te stemmen dan vrouwen. Aan de andere kant geven vrouwen vaker aan de intentie niet te hebben om te gaan stemmen of geen idee te hebben of ze gaan stemmen. Als gekeken wordt naar figuur 12 is te zien dat de lokaal geboren bevolking vaker aangeeft de intentie te hebben om te stemmen terwijl de niet-lokaal geboren bevolking vaker aangeeft deze intentie niet te hebben.

Figuur 11 Intentie om te stemmen per geslacht

**Figuur 12 Intentie om te stemmen per
geboorteplaats**

In tabel 12 is te zien dat als het gaat om het uitvoeren van een politieke actie de bevolking het meest geneigd is om een petitie te tekenen (61,5%) terwijl men het minst geneigd is om een gebouw te bezetten (13,1%).

Tabel 12 Deelname aan politieke participatie praktijken (in %)			
	Ooit gedaan	Staat open om te doen	Zou het nooit doen
Een petitie tekenen	30,3	31,2	38,4
Demonstratie bijwonen	16,6	27,6	55,7
Deelnemen aan een staking	15,9	24,1	59,9
Meedoen aan een boycot	9,4	23,4	67,1
Bezetten van een gebouw	3,5	9,6	86,8

Vooraf bij petitie tekenen is een verschil te constateren tussen de SES-buurtniveaus voor wat betreft de mate waarin mensen ooit een petitie hebben getekend en open staan om een

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

petitie te tekenen: laag (54,9%), midden (68,2%) en hoog (73,8%) (zie tabel 13). Bij alle actie vormen, behalve voor het bezetten van een gebouw, is te zien dat de 30-49 jarigen het hoogste percentage hebben voor als het gaat dat ze die acties ooit hebben gedaan of er open voor staan.

Tabel 13 Ooit gedaan of staat open om een politieke participatie praktijk uit te voeren (per SES- buurtniveau en leeftijdscategorie in %)							
	Laag	Midden	Hoog	18-29	30-49	50-64	65+
Een petitie tekenen	54,9	68,2	73,8	61,3	67,8	62,1	50,5
Demonstratie bijwonen	40,9	47,8	49,9	51,1	52,7	42,2	26,9
Deelnemen aan een staking	37,7	44,8	40,7	43,6	46,3	38,7	28,2
Meedoen aan een boycot	29,7	33,2	42,4	30,6	35,1	34,7	28,2
Bezetten van een gebouw	12,6	16,3	10,2	18,3	14,1	12,2	8,1

In tabel 14 is te zien dat mannen alle participatievormen iets vaker hebben gedaan of sneller open staan om het te doen dan vrouwen. De hoogste frequentie van de participatievormen verschilt per onderwerp tussen de lokaal en niet-lokaal geboren bevolking.

Tabel 14 Ooit gedaan of staat open om een politieke participatie praktijk uit te voeren (per geslacht en geboorteplaats in %)				
	Man	Vrouw	Lokaal geboren	Niet-lokaal geboren
Een petitie tekenen	63,8	58,7	60,8	63,8
Demonstratie bijwonen	48,7	40,7	45,7	39,8
Deelnemen aan een staking	43,9	36,9	42,9	31,3
Meedoen aan een boycot	35,4	30,8	31,0	38,1
Bezetten van een gebouw	14,3	12,2	14,6	8,8

3.3.3 Sociale participatie

Sociale participatie is de mate waarin men actie onderneemt in formele en informele sectoren.

Tabel 15 'Bent u lid van of bent u betrokken aan de volgende organisaties of activiteiten (in %)		
	Ja	Nee
Religieuze organisaties	22,1	77,9
Sport en recreatie	20,0	80,0
Onderwijs of cultuur activiteiten	14,8	85,2
Jeugdwerk	10,1	89,9
Buurtacties	7,8	92,2
Sociale organisatie	7,5	92,5
Vrouwengroep	7,3	92,7
Ander	6,9	93,1
Beroepsvereniging	6,8	93,2
Milieu of dierenwelzijn	6,6	93,4
Vrijwilliger gezondheidzorg	5,0	95,0
Vakbond	4,6	95,4
Mensenrechten	3,4	96,6
Vredesbeweging	2,1	97,9
Politieke partij	1,4	98,6

In tabel 15 wordt het sociale participatiegehalte van de bevolking van Curaçao weergegeven. De organisaties of activiteiten waar het meest aan wordt deelgenomen zijn:

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

Religieuze organisaties (22,1%), Sport en recreatie (20,0%) en Onderwijs of culturele activiteiten (14,8%).

Bij meerdere organisaties of activiteiten werden er geen verschillen gevonden in de bevolking uit verschillende SES-buurt niveaus, leeftijdscategorieën, geslacht of geboorteplaats. Alleen de significante verschillen worden hier gerapporteerd. In Tabel 16 zijn de verschillen vastgelegd. Er was een significant verschil geconstateerd tussen alle SES-buurt niveaus als het gaat om “lid zijn van een beroepsvereniging”. Een hoger percentage mensen uit de hoge SES-buurt niveau is lid van een beroepsvereniging vergeleken met de andere SES-buurt niveaus. Dit percentage wordt gevolgd door de bevolking uit het midden SES-buurt niveau. Zowel bij “Buurtacties”, “Milieu of dierenwelzijn”, “Sport en recreatie” en “Anders” is een significant verschil gevonden tussen de bevolking uit de hoge SES-buurt niveau en de rest. In al deze gevallen is de participatie bij de bevolking uit de hoge SES-buurt niveau hoger dan dat van de bevolking uit de andere SES-buurt niveaus. Als laatste is te zien dat de bevolking uit de hoge SES-buurt niveaus meer betrokken is bij ‘onderwijs of culturele activiteiten’ vergeleken met de bevolking uit de lage SES-buurt niveau.

Tabel 16 Ja ik ben lid of betrokken aan de volgende organisaties of activiteiten (per SES-buurt niveau en leeftijdscategorie in %)

	Laag	Midden	Hoog	18-29	30-49	50-64	65+
Religieuze organisaties	23,5	21,4	18,7	21,8	20,9	23,8	22,1
Sport en recreatie	15,7	20,7	33,4	32,2	24,1	15,7	8,3
Onderwijs of cultuur activiteiten	12,3	15,8	21,3	20,8	16,8	12,3	9,5
Jeugdwerk	8,9	10,5	13,3	14,6	11,6	9,6	4,4
Buurtacties	5,6	7,1	16,0	6,8	8,1	7,9	7,9
Sociale organisatie	6,3	9,3	9,1	4,6	7,2	6,6	12,2
Vrouwengroep	6,7	8,7	7,4	4,5	5,3	6,8	13,9
Ander	5,7	6,2	12,0	9,5	6,0	7,1	5,9
Beroepsvereniging	3,7	7,7	15,8	4,2	8,5	7,5	5,2
Milieu of dierenwelzijn	4,3	6,0	14,7	4,9	9,4	4,3	6,5
Vrijwilliger gezondheidzorg	3,9	6,4	6,5	3,5	5,6	4,6	5,9
Vakbond	3,9	5,7	5,0	1,8	7,3	5,0	2,0
Mensenrechten	3,2	2,5	5,6	4,6	3,5	2,5	3,7
Vredesbeweging	1,9	2,4	2,6	2,1	2,4	1,8	2,3
Politieke partij	0,9	1,7	2,6	1,1	1,5	1,6	1,3

De mate van sociale participatie verschilt bij enkele organisaties of activiteiten per leeftijdscategorie. Mensen binnen de leeftijdsgroep van 30-49 zijn significant meer betrokken bij “Milieu of dierenwelzijn activiteiten” vergeleken met mensen van 50-64 jaar. Bij “Sociale organisaties”, “Jeugdwerk” en “Vrouwengroepen” is een significant verschil gevonden tussen 65-plussers en de andere leeftijdsgroepen. Zowel bij “Sociale organisaties” en “Vrouwengroepen” is de participatie hoger bij de 65-plussers. Bij “Jeugdwerk” is deze participatie juist lager dan bij de andere leeftijdsgroepen. “Onderwijs of cultuur activiteiten” laat hogere mate van participatie zien bij de 18-29 jarigen vergeleken met de 50-64 jarigen en 65-plussers. Verder is er ook een verschil gevonden in deze mate van participatie tussen de 30-49 jarigen en 65-plussers. Als het gaat om lid zijn van de vakbond

is geconstateerd dat zowel de 18-29 jarigen en de 65-plussers minder snel lid zijn van de vakbond vergeleken met mensen uit de andere leeftijdsgroepen. Als laatste is een verschil gevonden in participatie aan “Sport en recreatie” tussen alle leeftijdscategorieën, behalve tussen 18-29 en 30-49. Bij deze activiteit daalt de participatie naarmate de leeftijdscategorie stijgt.

Als er gekeken wordt naar het verschil in mate van sociale participatie tussen mannen en vrouwen is het volgende gevonden. Vrouwen hebben een significant hogere mate van participatie dan mannen in de sectoren “Religieuze organisaties” en “Vrouwengroepen”. Het tegenovergestelde is te zien bij de betrokkenheid in “Buurtacties” en “Sport en recreatie”. Bij het verschil in participatie tussen de lokaal geboren bevolking en de niet-lokaal geboren bevolking is geconstateerd dat de niet-lokaal geboren bevolking in een hogere mate meedoet aan activiteiten gerelateerd aan “Mensenrechten” terwijl de lokaal geboren bevolking een hogere mate van participatie vertoont als het gaat om “Jeugdwerk”.

Bij het interpreteren van deze resultaten moet men rekening houden met het feit dat de participatiegraad die in tabel 15 wordt weergegeven over het algemeen vrij laag is. In andere woorden, de bovengenoemde resultaten laten zien dat hoewel de groepen aan de hand van bepaalde kenmerken van elkaar verschillen, de sociale participatie over de hele linie laag is.

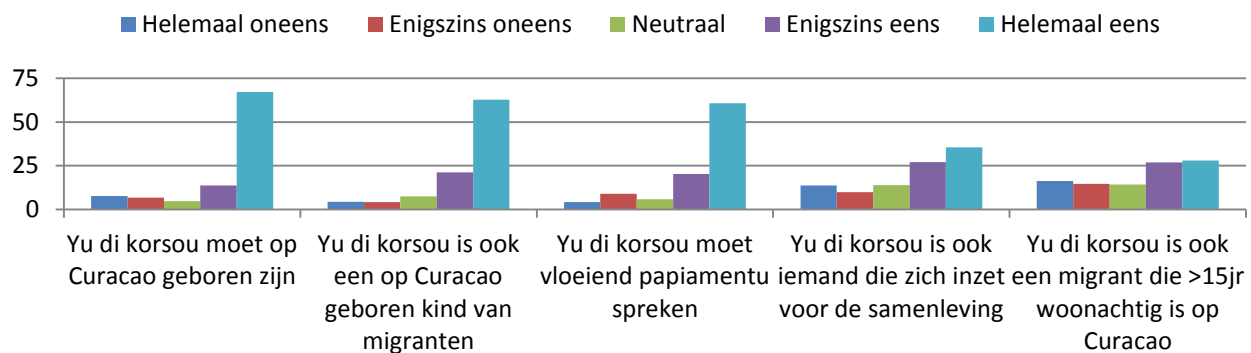
3.4 Inclusie

Inclusie heeft te maken met de mate waarin mensen ervaren dat de maatschappij hen erbij laat horen en tegelijkertijd zichzelf kunnen zijn (Jansen, Otten, van der Zee & Jans, 2013).

3.4.1 Er bij horen

Een manier om de mate van inclusie op Curaçao te meten is door te kijken naar hoe mensen reageren op verschillende stellingen over waar mensen aan moeten voldoen om als ‘Yu di Kòrsou’ gezien te mogen worden. Op de stelling “Een ‘Yu di Kòrsou’ moet hier geboren zijn” geeft 80,9 procent van de bevolking aan enigszins mee eens of helemaal mee eens te zijn. Met de stelling “Een ‘Yu di Kòrsou’ moet vloeiend Papiaments kunnen spreken” is 81,1 procent enigszins eens of helemaal eens. 84,0 Procent van de bevolking is enigszins eens of helemaal eens met de stelling “Een ‘Yu di Kòrsou’ is ook een hier geboren kind van migranten”. 54,9 Procent van de bevolking is enigszins eens of helemaal eens met de stelling “Een ‘Yu di Kòrsou’ is ook een migrant die meer dan 15 jaar op Curaçao woont”. Terwijl 62,8 procent van de bevolking het enigszins eens of helemaal eens is met de stelling “Een ‘Yu di Kòrsou’ is ook iemand die zich inzet voor de Curaçaose samenleving”. In figuur 13 zijn de verdelingen van de antwoorden van de verschillende vragen afgebeeld. Hierbij is een verschil in antwoordpatronen waar te nemen tussen enkele stellingen.

Figuur 13 Perceptie van wie is een 'Yu di Kòrsou'

In tabel 17 is de verdeling van de antwoorden per SES-buurtniveau te zien. De bevolking uit de verschillende SES-buurtniveaus verschillen niet van elkaar als het gaat om hun mening over de stellingen “Een ‘Yu di Kòrsou’ is ook een hier geboren kind van migranten” en “Een ‘Yu di Kòrsou’ is ook iemand die zich inzet voor de Curaçaose samenleving”. De meningen per SES-buurtniveau verschillen echter significant bij de stellingen “Een ‘Yu di Kòrsou’ moet hier geboren zijn” en “Een ‘Yu di Kòrsou’ moet vloeiend Papiaments kunnen spreken”. Hierbij geeft de bevolking van de lage SES-buurtniveau aan het meest eens te zijn met deze stellingen, de midden SES-buurtniveau iets minder eens en de bevolking uit de hoge SES-buurtniveau nog minder eens. Bij de laatste stelling “Een ‘Yu di Kòrsou’ is ook een migrant die meer dan 15 jaar op Curaçao woont” is er een significant verschil te zien tussen de lage SES-buurtniveaus en de andere SES-buurtniveaus. Dit betekent dat de bevolking uit de lage SES-buurtniveau in mindere mate eens is met de stelling vergeleken met de bevolking uit de andere SES-buurtniveaus.

	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
Een 'Yu di Kòrsou' is ook een hier geboren kind van migranten	84,0	83,8	84,8	83,6
Een 'Yu di Kòrsou' moet vloeiend Papiamentu kunnen spreken	81,1	85,2	79,0	70,4
Een 'Yu di Kòrsou' moet hier geboren zijn	80,9	86,3	78,4	66,7
Een 'Yu di Kòrsou' is ook iemand die zich inzet voor de Curaçaose samenleving	62,8	60,8	66,5	63,8
Een 'Yu di Kòrsou' is ook een migrant die meer dan 15 jaar op Curaçao woont	54,9	51,3	60,0	59,0

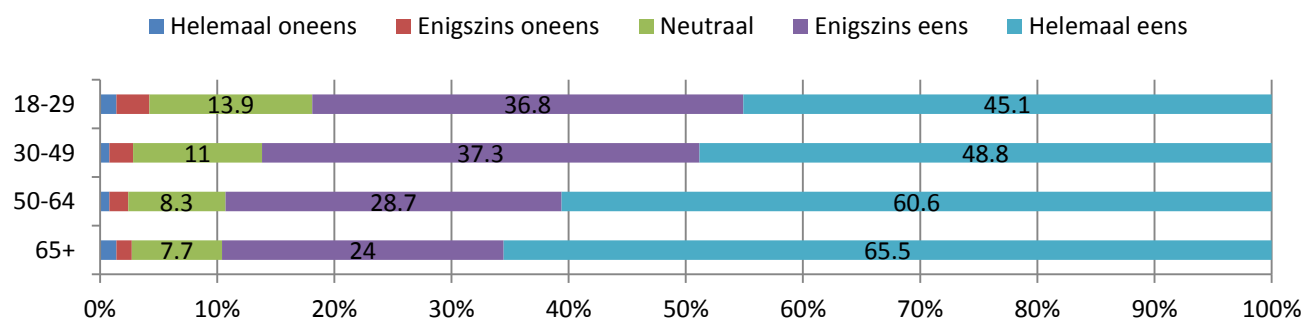
Bij verdere uitsplitsingen naar leeftijdscategorieën, geslacht of geboorteplaats zijn de volgende significante verschillen gevonden: 65-plussers zijn in hogere mate eens met de stelling “Een ‘Yu di Kòrsou’ moet hier geboren zijn” vergeleken met mensen uit de leeftijdsgroepen 30-49 en 50-64. Mensen in de leeftijdsgroep 18-29 vinden in mindere mate dat “Een ‘Yu di Kòrsou’ vloeiend Papiaments moet kunnen spreken” vergeleken met mensen uit de leeftijdsgroepen 50-64 en 65+. Mensen in de leeftijdsgroep 30-49 zijn ook in mindere mate eens met deze stelling vergeleken met de 65-plussers.

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

Er is echter geen verschil gevonden tussen mannen en vrouwen. De lokaal geboren bevolking is in meerdere mate eens met de stelling “Een ‘Yu di Kòrsou’ moet hier geboren zijn” vergeleken met de niet-lokaal geboren bevolking. Terwijl de niet-lokaal geboren bevolking in meerdere mate eens met de stellingen “Een ‘Yu di Kòrsou’ is ook een hier geboren kind van migranten”, “Een ‘Yu di Kòrsou’ is ook een migrant die meer dan 15 jaar op Curaçao woont” en “Een ‘Yu di Kòrsou’ is ook iemand die zich inzet voor de Curaçaose samenleving”.

Nu volgen een viertal vragen over verschillende aspecten over Curaçao. Het eerste aspect is “trots op Curaçao”. Hierbij geeft 87,0 procent van de bevolking aan trots te zijn op Curaçao. Hierbij geeft de bevolking uit de lage SES-buurtniveau een hogere mate van trots te ervaren vergeleken met de andere SES-buurtniveaus. De 65-plussers rapporteren meer trots voor Curaçao dan mensen uit de leeftijdsgroepen 18-29 en 30-49, zie figuur 14. De bevolking 50-64 jarigen heeft ook een hogere mate van trots vergeleken met de bevolking 30-49 en 18-29 jarigen. Er is geen verschil gevonden tussen mannen en vrouwen. Verder ervaart de lokaal geboren bevolking een hogere mate van trots voor Curaçao vergeleken met de niet-lokaal geboren bevolking.

Figuur 14 “Ik ben trots op Curaçao” per leeftijdscategorie

Het tweede aspect gaat over cultuurbehoud. Hierbij geeft 93,8 procent van de bevolking aan dat cultuurbehoud belangrijk of erg belangrijk is. De bevolking uit de lage SES-buurtniveau geeft aan cultuurbehoud in meerdere mate belangrijk te vinden dan de bevolking uit de hoge SES-buurtniveau. Verder vindt de lokaal geboren bevolking cultuurbehoud belangrijker dan de niet-lokaal geboren bevolking. Er is over dit onderwerp geen verschil in mening gevonden tussen leeftijdscategorieën en tussen mannen en vrouwen.

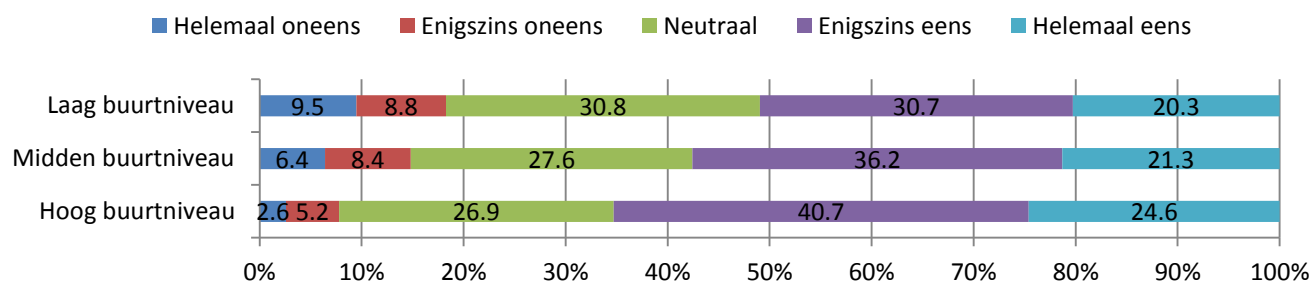
Verder geeft 50,9 procent van de bevolking aan dat de aanwezigheid van migranten een verrijking is voor het culturele leven op Curaçao. Een significant verschil is te zien tussen de hoge SES-buurtniveau en de andere SES-buurtniveaus waarbij de bevolking uit de hoge SES-buurtniveau een positievere kijk heeft op de verrijkende effecten die migranten kunnen hebben op de Curaçaose cultuur. De niet-lokaal geboren bevolking is in een

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

hogere mate eens met deze stelling vergeleken met de lokaal geboren bevolking. Er is geen verschil gevonden tussen leeftijdscategorieën en tussen mannen en vrouwen.

Als laatste uit deze reeks werd gevraagd of de aanwezigheid van migranten goed is voor de economie. Hierbij heeft 55,1 procent van de bevolking aangegeven hier mee eens te zijn. De bevolking uit de hoge SES-buurtniveau kijkt positiever naar deze stelling dan de bevolking uit de andere SES-buurtniveaus, zie figuur 15. Zowel de mensen uit de leeftijdsgroepen 18-29 als 30-49 hebben een positievere kijk op de invloed van migranten op de economie dan de 65-plussers. Verder is de niet-lokaal geboren bevolking eerder eens met deze stelling dan de lokaal geboren bevolking. Geen verschil was gevonden tussen mannen en vrouwen.

Figuur 15 “De aanwezigheid van migranten is goed voor de Curaçaose economie” per SES-buurtniveau

3.4.2 Acceptatie van anderen

Een ander aspect van inclusie is de mate waarin men open staat voor anderen die anders zijn. Bij de vragen over of men bezwaar heeft om mensen met bepaalde kenmerken als burens te hebben (tabel 18) blijkt dat men het meest bezwaar heeft met het hebben van drugsverslaafden (52,7%) en mensen met psychische problemen (40,3%) als burens en het minst bezwaar tegen mensen van een ander etnische groep of land (15,8%) en mensen met een andere religieuze achtergrond (13,5%).

Tabel 18 ‘Heeft u bezwaar om mensen uit deze lijst als burens te hebben?’ (in %)

	Ja	Nee	Geen mening
Drugsverslaafden	52,7	41,9	5,5
Mensen met psychische problemen	40,3	52,0	7,7
Mensen met een crimineel verleden	34,6	53,0	12,5
Alcoholisten	32,7	59,1	8,1
Mensen die besmet zijn met HIV	23,9	68,8	7,2
Grote gezinnen	18,5	76,4	5,1
Homoseksuelen	19,1	75,6	5,3
Mensen van een ander etnische groep of land	15,8	79,0	5,2
Mensen met een andere religieuze achtergrond	13,5	83,3	3,2

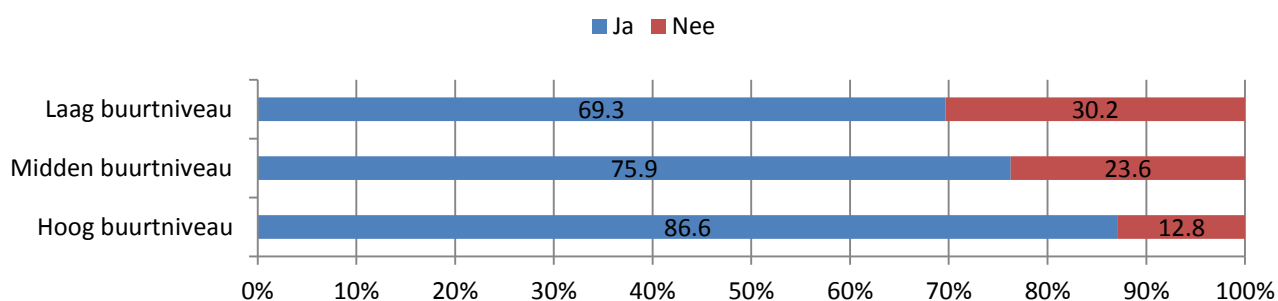
De algemene verdeling van bezwaar hebben met mensen met bepaalde kenmerken als burens geldt als zodanig voor de lage en midden SES-buurtniveaus maar de bevolking binnen de hoge SES-buurtniveau heeft meer bezwaar met het hebben van mensen met een

crimineel verleden als buren (43,6%) dan mensen met psychische problemen (39,3%), zie tabel 19.

Tabel 19 Wel bezwaar met het hebben van mensen uit deze lijst als buren (per SES-buurtniveau %)			
	Laag	Midden	Hoog
Drugsverslaafden	47,9	54,9	65,2
Mensen met psychische problemen	40,5	40,7	39,3
Mensen met een crimineel verleden	31,2	36,0	43,6
Alcoholisten	29,7	35,5	38,9
Mensen die besmet zijn met HIV	28,2	20,4	15,1
Grote gezinnen	19,3	18,7	15,5
Homoseksuelen	21,2	18,8	12,5
Mensen van een ander etnische groep of land	17,5	14,4	11,9
Mensen met een andere religieuze achtergrond	15,1	11,3	11,1

Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat 73,9 procent van de bevolking vrienden heeft met een ander geboorteplaats dan zichzelf. Een verschil hierin is echter te constateren tussen de SES-buurtniveau: laag (69,3%), midden (75,9%) en hoog (86,6%). De verdeling verschilt echter alleen significant voor de bevolking uit de lage en de hoge SES-buurtniveaus. Aan de hand van de verdeling uit figuur 16 kan geconstateerd worden dat mensen uit de hoge SES-buurtniveau vaker vrienden hebben met een ander geboorteplaats dan de bevolking uit de lage SES-buurtniveau. Dit is tevens ook het geval voor de 18-29 jarigen, ze hebben vaker goede vrienden met een ander geboorteplaats dan de 65-plussers. De niet-lokaal geboren bevolking heeft eerder goede vrienden met een ander geboorteplaats dan de lokaal geboren bevolking. Er is geen verschil gevonden tussen mannen en vrouwen.

Figuur 16 “Heeft u onder uw goede vrienden ook personen met een ander geboorteplaats dan uzelf?”

3.4.3 Binding

De mate van verbondenheid werd gemeten aan de hand van vragen over de verbondenheid die men voelt met verschillende plekken bijvoorbeeld de buurt of Curaçao. Hierbij geeft 76,6 procent van de bevolking aan zich helemaal of wel verbonden te voelen aan Curaçao. Men voelt zich het minst verbonden aan Noord Amerika (24,2%), tabel 20. Alleen bij Latijns Amerika en Noord Amerika is er een verschil in mate van verbondenheid geconstateerd tussen de verschillende SES-buurtniveaus. In beide gevallen verschilt de mate van verbondenheid van de bevolking uit de lage SES-buurtniveau significant van de andere SES-buurtniveaus.

Tabel 20 Helemaal of wel verbonden met ... (totaal en per SES-buurtniveau in %)				
	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
Curaçao	76,7	75,8	73,5	84,5
Uw buurt	60,4	58,7	63,2	61,9
Nederland	47,5	46,4	47,1	51,5
De eilanden van de voormalige N.A./ Aruba	37,7	36,2	39,6	40,1
Het Caribisch gebied	34,6	32,8	37,3	37,0
Latijns Amerika	25,7	23,2	29,9	27,8
Noord Amerika	24,2	20,8	26,5	32,2

65-plussers voelen zich in een hogere mate betrokken met hun buurt vergeleken met de mensen uit de andere leeftijdsgroepen. De mensen van 18-29 jaar geven aan in mindere mate betrokken te zijn met Curaçao vergeleken met 50-64 jarigen en 65-plussers. Dit verschil is ook gevonden tussen 30-49 jarigen en 65-plussers. De 65-plussers ervaren een hogere mate van betrokkenheid met de eilanden van de voormalige N.A./ Aruba vergeleken met de andere leeftijdsgroepen. Daarnaast zien de 50-64 jarigen zich als meer betrokken met de eilanden van de voormalige N.A./ Aruba vergeleken met de 30-49 jarigen. Als laatste ervaren de 65-plussers een hogere mate van betrokkenheid met Nederland vergeleken met de 18-29 en 30-49 jarigen. Dit is ook te zien voor het verschil tussen de 50-64 jarigen met de 30-49 jarigen.

Alleen bij betrokkenheid aan Latijns Amerika en Noord Amerika is er een verschil geconstateerd tussen mannen en vrouwen. In beide gevallen voelen vrouwen een mindere mate van betrokkenheid vergeleken met mannen. De niet-lokaal geboren bevolking laat een hogere mate van betrokkenheid zien dan de lokaal geboren bevolking voor wat betreft de volgende gebieden: Curaçao, Caribisch gebied, Latijns Amerika en Noord Amerika.

3.4.4 Discriminatie

Bij discriminatie is er sprake van een “onrechtmatige onderscheid tussen mensen of groepen”. Mensen kunnen op basis van verschillende kenmerken gediscrimineerd worden. Om zicht hierin te krijgen is gevraagd om aan te geven wat voor type discriminatie de respondent ooit heeft ervaren en of de respondent in de afgelopen jaar discriminatie heeft ervaren op Curaçao. In tabel 21 is te zien dat discriminatie het meest ervaren wordt op basis van huidskleur (11,8%) en geboorteland (11%). Er is voornamelijk een verschil te constateren in de mate waarin discriminatie gebaseerd op huidskleur is ervaren, de bevolking uit de hoge SES-buurtniveau verschilt significant van de andere SES-buurt niveaus. Verder verschilt de bevolking uit de lage SES-buurtniveau significant van de andere SES-buurt niveaus als het gaat om het ervaren van discriminatie gebaseerd op taal.

Tabel 21 “ Voelt u zich wel eens gediscrimineerd op Curaçao op basis van de volgende gronden?”				
	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
Huidskleur	11,8	8,9	12,6	20,3
Geboorteland	11,0	9,7	11,6	14,8
Sociaal Economische Status	8,6	8,0	10,0	8,4
Taal	8,5	6,2	10,5	13,4
Religie	4,6	4,7	5,2	3,2
Leeftijd	3,7	3,5	4,0	4,2
Anders	2,9	2,1	4,4	3,4
Geslacht	2,6	2,1	2,9	3,6
Lichamelijke beperking	1,4	0,9	2,7	0,9
Seksuele voorkeur	0,6	0,7	0,5	0,4

De bevolking van 65-plussers ervaren significant minder discriminatie op basis van huidskleur, SES, geboorteland en taal vergeleken met de bevolking uit de andere leeftijdsgroepen. Verder ervaren de 50-64 jarigen meer discriminatie op basis van geboorteland en taal vergeleken met de 30-49 jarigen. Discriminatie gebaseerd op religie wordt het meest ervaren door 18-29 jarigen vergeleken met de bevolking 65-plussers. Vrouwen ervaren een hogere mate van discriminatie op basis van geslacht dan mannen en de niet-lokaal geboren bevolking ervaart meer discriminatie gebaseerd op geboorteland en taal vergeleken met de lokaal geboren bevolking.

Bij de vraag “Hoe vaak heeft u zelf in het afgelopen jaar discriminatie ervaren op Curaçao?” geeft 76,2 procent van de bevolking aan nooit discriminatie te hebben ervaren. 20,3 procent geeft aan discriminatie af en toe te hebben ervaren en 3,5 procent geeft aan het vaak te hebben ervaren. Hierbij wordt er meer discriminatie ervaren bij de bevolking uit de hoge SES-buurtniveau vergeleken met de bevolking uit de lage SES-buurtniveau.

Het minste discriminatie in de afgelopen jaar werd ervaren door de 65-plussers wanneer er vergeleken wordt met de andere leeftijdsgroepen. Ook is geconstateerd dat de 50-64 jarigen minder discriminatie hebben ervaren vergeleken met de 30-49 jarigen. Er was geen verschil gevonden tussen mannen en vrouwen maar wel tussen het lokaal en niet-lokaal geboren bevolking. De niet-lokaal geboren bevolking heeft meer discriminatie ervaren.

3.5 Sociale mobiliteit

Sociale mobiliteit heeft te maken met de opwaartse of neerwaartse beweging van individuen of groepen tussen verschillende generaties en socio-economische posities (Causa & Johansson, 2010).

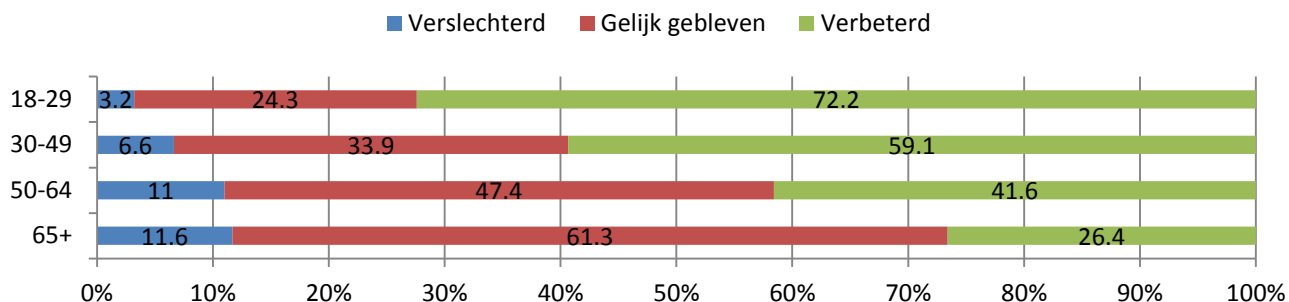
3.5.1 Verwachtingen voor ontwikkeling in sociale positie

Bij de vraag “Hoe denkt u dat uw sociale positie op Curaçao zal zijn binnen drie of vier jaar” geeft het grootste aandeel van de bevolking (91,8%) aan dat hun situatie of gelijk zou blijven of zal verbeteren. Er is geen verschil te constateren tussen de verschillende SES-buurtniveaus, mannen en vrouwen of geboorteplaats. Er zijn significante verschillen

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

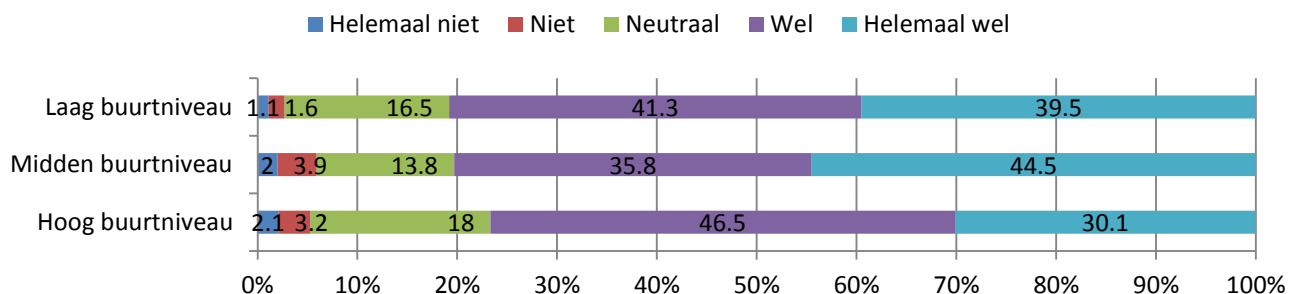
gevonden tussen alle leeftijdsgroepen als het gaat om verwachtingen voor verbetering in de sociale positie. Deze verwachtingen dalen met het stijgen van de leeftijden, zie figuur 17.

Figuur 17 “Hoe denkt u dat uw sociale positie op Curaçao zal zijn binnen drie of vier jaar” per leeftijdsgroep

Van de bevolking heeft 80,0 procent aangegeven te geloven dat hun kinderen het beter zullen hebben dan hunzelf. De bevolking uit de hoge SES-buurtniveau verschilt significant van de andere SES-buurtniveaus. Aan de hand van figuur 18 kan geconstateerd worden dat het percentage van mensen die denken dat hun kinderen het beter zullen hebben dan zichzelf het hoogst is voor de bevolking in de lage en midden SES-buurtniveaus vergeleken met de bevolking in de hoge SES-buurtniveau.

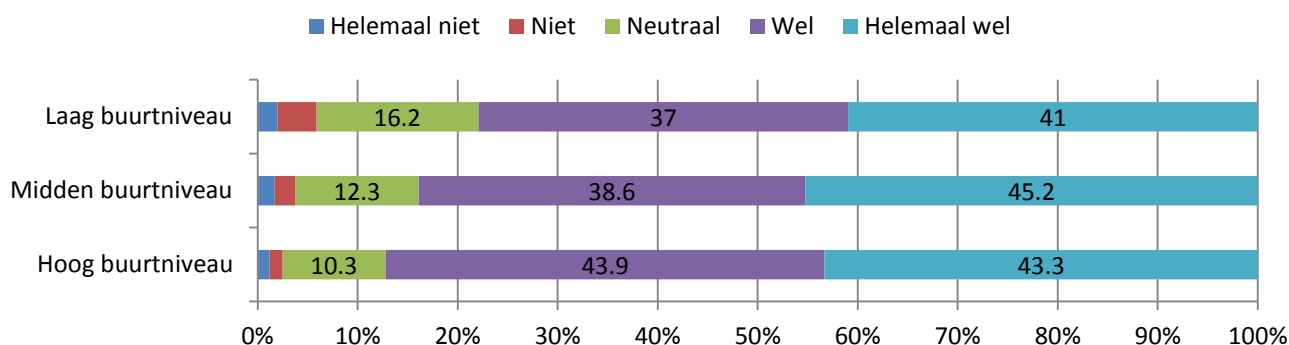
Figuur 18 “Denkt u dat uw kinderen het beter zullen hebben dan u?” per SES-buurtniveau

De bevolking 18-29 en 30-49 jarigen hebben hogere verwachtingen voor de toekomst van hun kinderen vergeleken met de bevolking 50-64 jarigen en 65-plussers. De niet-lokaal geboren bevolking heeft ook hogere verwachtingen vergeleken met de lokaal geboren bevolking. Er is geen verschil gevonden tussen mannen en vrouwen.

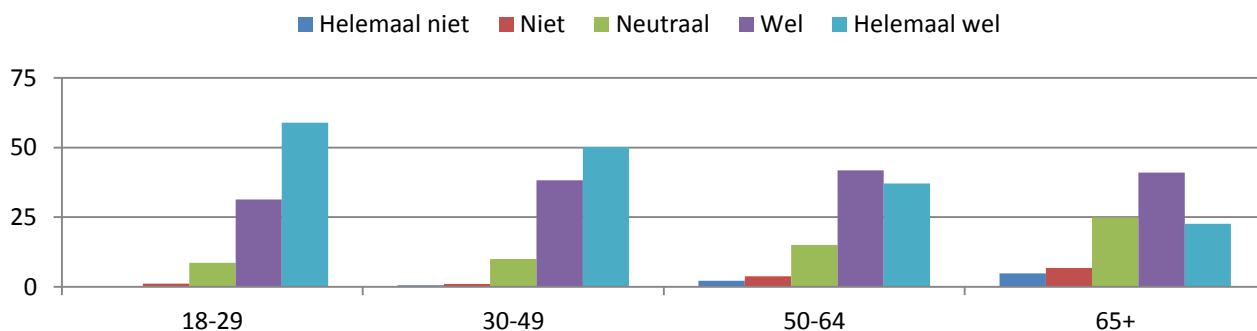
Een bepaalde mate van wilskracht is van belang om een verandering in de huidige levensomstandigheden op gang te brengen. 81,1 procent van de bevolking heeft aangegeven dergelijke mate van wilskracht te hebben. De bevolking uit de lage SES-buurtniveau heeft een lagere mate van wilskracht om veranderingen te brengen vergeleken met de bevolking uit de andere SES-buurtniveaus, zie figuur 19.

Figuur 19 “Denkt u dat u de wilskracht heeft om belangrijke veranderingen te brengen in uw leefomstandigheden?” per SES-buurtniveau

Als gekeken wordt naar de wilskracht per leeftijdsgroepen is te zien dat alle leeftijdsgroepen significant van elkaar verschillen, met uitzondering van de leeftijdsgroep 18-29 en 30-49. Verder is te zien dat de wilskracht het hoogst is bij de leeftijdsgroep 18-29 jaar en verder per leeftijdsgroep daalt, zie figuur 20. Een hogere mate van wilskracht is ook te zien bij de niet-lokaal geboren bevolking vergeleken met de lokaal geboren bevolking. Er is geen verschil geconstateerd in de mate van wilskracht tussen mannen en vrouwen.

Figuur 20 “Denkt u dat u de wilskracht heeft om belangrijke veranderingen te brengen in uw leefomstandigheden?” per leeftijdsgroep

Bij een vraag over waar de verantwoordelijkheid ligt om vooruit te komen in de samenleving geeft 57,2 procent van de bevolking aan dat het de eigen verantwoordelijkheid van het individu is. 12,1 procent van de bevolking vindt dat het de verantwoordelijkheid is van de overheid om ervoor te zorgen dat mensen vooruit komen in de samenleving. Verder is 30,8 procent van de bevolking van mening dat de verantwoordelijkheid gedeeld wordt tussen het individu en de overheid. Deze verdeling is in grote lijnen waargenomen over de verschillende SES-buurtniveaus, leeftijdsgroepen, geslachten en geboorteplaatsen. Het enige geconstateerde verschil is tussen de 50-64 jarigen en de 18-29 jarigen. De jongere leeftijdscategorie neigt meer richting verantwoordelijkheid leggen bij de overheid.

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

In tabel 22 is te zien dat bij de vraag “Wat vindt u het belangrijkste om vooruit te komen in het leven?” 43,8 procent van de bevolking aangeeft dat “eigen inzet” het belangrijkste is om vooruit te komen in het leven. De mate waarin “goed onderwijs” als het belangrijkste aspect gezien wordt om vooruit te komen in het leven verschilt per SES-buurtniveau.

Tabel 22 Het belangrijkste om vooruit te komen in het leven (totaal en per SES-buurtniveau in %)				
	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
Eigen inzet	43,8	44,5	44,4	40,6
Goed onderwijs	40,8	38,9	40,1	48,2
Goede contacten hebben	6,8	7,1	7,0	5,4
Geluk hebben	6,0	7,3	5,3	2,6
God	0,4	0,1	0,5	1,2

3.5.2 Gelijke kansen

Om sociale mobiliteit te bewerkstelligen is het van belang dat er binnen de maatschappij sprake is van gelijke kansen voor alle individuen die er onderdeel van uitmaken. Aan de hand van enkele stellingen is gekeken naar hoe de bevolking kijkt naar gelijkheid. Uit de resultaten (tabel 23) blijkt dat een overgroot deel van de bevolking vindt dat mensen met lichamelijke beperkingen dezelfde rechten hebben als iedereen (92,7%) en dat vrouwen en mannen recht hebben op gelijke beloning (84,5%). Hoe de bevolking binnen de verschillende buurtniveaus kijkt naar de verschillende vormen van gelijkheid verschilt per onderwerp. Bijvoorbeeld, 79,9 procent van de bevolking binnen de lage SES-buurtniveau is eens met de stelling ‘Het verschil tussen mensen met een hoog inkomen en mensen met een laag inkomen is te groot op Curaçao’ terwijl de bevolking in de hoge SES-buurtniveaus er in significant mindere mate mee eens zijn (71,7%). Het omgekeerde is te zien bij de stelling ‘Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen moeten op gelijke wijze behandeld worden als heteroseksuele personen’. Hier is een significant verschil te zien waarbij de bevolking van de lage en midden SES-buurtniveaus in mindere mate eens is met de stelling vergeleken met de bevolking uit de hoge SES- buurtniveau.

Tabel 23 Enigszins eens of helemaal eens met de stellingen over gelijke kansen (totaal en per SES-buurtniveau in %)				
	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
‘Mensen met lichamelijke beperkingen hebben dezelfde rechten als iedereen’	92,7	91,2	93,8	94,2
‘Vrouwen en mannen moeten gelijke beloning ontvangen’	84,5	81,7	85,7	92,0
‘Het verschil tussen mensen met een hoog inkomen en mensen met een laag inkomen is te groot op Curaçao’	78,0	79,9	77,7	71,7
‘De regering moet stappen ondernemen om verschillen in inkomens te verminderen’	71,8	75,7	68,4	63,8
‘Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen moeten op gelijke wijze behandeld worden als heteroseksuele personen’	70,0	66,6	69,2	82,9
‘Curaçao is een land van kansen waarbij ieder persoon die hard werkt een beter leven zal hebben’	64,7	63,7	64,6	68,1
‘Mensen met een laag of geen inkomen op Curaçao ontvangen genoeg steun vanuit de overheid’	21,8	22,4	20,8	20,9

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

Verder is een significant verschil te zien bij de stelling ‘Vrouwen en mannen moeten gelijke beloning ontvangen’ tussen de bevolking van de lage SES-buurtniveau en de andere buurtniveaus. Hierbij is bevolking uit de lage SES-buurtniveau in mindere mate eens met de stelling. De laatste stelling met een significant verschil tussen de SES-buurtniveaus is ‘De regering moet stappen ondernemen om verschillen in inkomens te verminderen’. Hierbij is de bevolking uit de lage SES-buurtniveau in meerdere mate eens met de stelling vergeleken met de bevolking uit de andere SES-buurtniveaus. Verder is het ook juist interessant om te zien dat er geen verschil tussen de buurtniveaus was gevonden voor de stelling ‘Mensen met een laag of geen inkomen op Curaçao ontvangen genoeg steun vanuit de overheid’.

Tabel 24 Enigszins eens of helemaal eens met de stellingen over gelijke kansen (per leeftijdscategorie en geboorteplaats in %)						
	18-29	30-49	50-64	65+	Lokaal geboren	Niet-lokaal geboren
‘Mensen met lichamelijke beperkingen hebben dezelfde rechten als iedereen’	90,1	92,1	93,9	92,9	92,5	92,1
‘Vrouwen en mannen moeten gelijke beloning ontvangen’	78,4	82,6	87,4	89,0	83,1	88,8
‘Het verschil tussen mensen met een hoog inkomen en mensen met een laag inkomen is te groot op Curaçao’	77,7	78,8	78,0	76,7	79,6	73,1
‘De regering moet stappen ondernemen om verschillen in inkomens te verminderen’	70,5	71,3	71,5	74,0	74,5	63,8
‘Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen moeten op gelijke wijze behandeld worden als heteroseksuele personen’	69,1	69,7	70,1	71,4	68,7	74,1
‘Curaçao is een land van kansen waarbij ieder persoon die hard werkt een beter leven zal hebben’	55,2	62,1	67,8	72,9	61,4	74,1
‘Mensen met een laag of geen inkomen op Curaçao ontvangen genoeg steun vanuit de overheid’	20,1	19,3	21,4	27,6	20,3	26,2

Wanneer er gekeken wordt naar hoe de bevolking uit verschillende leeftijdscategorieën naar de stellingen kijken blijkt dat de 65-plussers in meerdere mate eens zijn met de stelling ‘Curaçao is een land van kansen waarbij ieder persoon die hard werkt een beter leven zal hebben’ vergeleken met de bevolking uit de andere leeftijdscategorieën, zie tabel 24. De 50-64 jarigen kijken ook positiever naar deze stelling vergeleken met de 18-29 jarigen. De 18-29 jarigen zijn het in significant mindere mate eens met de stelling ‘Vrouwen en mannen moeten gelijke beloning ontvangen’ vergeleken met de 50-64 jarigen en de 65-plussers. Als laatste is een significant verschil te zien bij de stelling ‘Mensen met een laag of geen inkomen op Curaçao ontvangen genoeg steun vanuit de overheid’ tussen de 65-plussers en de 30-49 jarigen en 50-64 jarigen.

De stellingen waarbij de niet-lokaal geboren bevolking in meerdere mate mee eens waren in vergelijking met de lokaal geboren bevolking zijn: ‘Mensen met een laag of geen inkomen op Curaçao ontvangen genoeg steun vanuit de overheid’, ‘Curaçao is een land van kansen waarbij ieder persoon die hard werkt een beter leven zal hebben’,

‘Homoseksuele mannen en lesbische vrouwen moeten op gelijke wijze behandeld worden als heteroseksuele personen’ en ‘Vrouwen en mannen moeten gelijke beloning ontvangen’. Daartegenover is de niet-lokaal geboren bevolking in mindere mate eens met de stelling ‘De regering moet stappen ondernemen om verschillen in inkomens te verminderen’ vergeleken met de lokaal geboren bevolking. Zowel mannen als vrouwen kijken gelijk naar deze stellingen.

3.6 Sociale betrokkenheid

Sociale betrokkenheid wordt geuit aan de hand van de sociale samenhang tussen mensen in de omgeving (Schnabel, Bijl & de Hart, 2008). Hierbij wordt gekeken naar de buurtcohesie en solidariteit.

3.6.1 Buurtcohesie

De bevolking is vrij positief over de buurt waarin ze wonen, ze geven het leven in hun buurt een gemiddeld rapportcijfer van 7,48 (SD= 3,29). Verder ervaart men de buurtcohesie ook vrij positief. De aspecten van buurtcohesie die het meest positief ervaren worden zijn het hebben van een mate van medeverantwoordelijkheid voor de gang van zaken in de buurt (82,6%) en het hebben van een goed contact met de burens (77,5%), zie tabel 25. Voor deze twee aspecten is er geen verschil gevonden op basis van SES-buurt niveaus. Bij de stelling ‘Je kunt de mensen die in deze buurt wonen vertrouwen’ verschillen alle SES-buurt niveaus significant van elkaar. De bevolking uit de lage SES-buurt niveau zijn in mindere mate eens met de stellingen ‘Mensen in deze buurt gaan prettig met elkaar om’ en ‘De mensen in deze buurt zijn bereid om elkaar te helpen’ vergeleken met de bevolking uit de andere SES-buurt niveaus. De bevolking uit de lage SES-buurt niveau is in meerdere mate eens met de stelling ‘De mensen in deze buurt kennen elkaar nauwelijks’ vergeleken met de bevolking uit de andere SES-buurt niveaus. De stelling ‘De mensen in deze buurt denken alleen aan hun eigen belang’ wordt in significant meerdere mate als zodanig ervaren door de bevolking uit de lage SES-buurt niveau vergeleken met de bevolking uit het midden SES-buurt niveau.

Tabel 25 Enigszins eens of helemaal eens met de ervaren buurtcohesie (totaal en per SES-buurt niveau in %)				
	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
‘Ik voel me medeverantwoordelijk voor de goede gang van zaken in deze buurt’	82,6	80,9	84,9	84,8
‘Ik heb goed contact met mijn directe burens’	77,5	77,1	78,7	77,5
‘Mensen in deze buurt gaan prettig met elkaar om’	69,1	64,4	75,9	75,3
‘De mensen in deze buurt zijn bereid om elkaar te helpen’	56,8	54,1	59,7	61,0
‘Je kunt de mensen die in deze buurt wonen vertrouwen’	51,9	45,9	57,0	64,3
‘De mensen in deze buurt kennen elkaar nauwelijks’	29,9	27,7	29,7	38,2
‘De mensen in deze buurt denken alleen aan hun eigen belang’	25,3	28,6	19,8	22,3

De bevolking 18-29 jarigen zijn in mindere mate eens met de stellingen ‘Je kunt de mensen die in deze buurt wonen vertrouwen’, ‘De mensen in deze buurt zijn bereid om elkaar te

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

helpen' en 'Ik heb goed contact met mijn directe burenen' vergeleken met de bevolking uit alle andere leeftijdscategorieën. Daarnaast is er voor deze stellingen ook een significant verschil gevonden tussen de 30-49 jarigen en de 65-plussers. Bij de stelling 'Ik voel me medeverantwoordelijk voor de goede gang van zaken in deze buurt' verschillen de meningen van alle leeftijdsgroepen behalve van de 50-64 jarigen en de 65-plussers van elkaar. De algemene tendens bij deze stelling is om steeds meer verantwoordelijkheid te voelen naarmate de leeftijd stijgt. Als laatste is er bij de stelling 'Mensen in deze buurt gaan prettig met elkaar om' alleen een significant verschil gevonden tussen de 18-29 jarigen en de 65-plussers waarbij de laatste groep in een hogere mate eens is met de stelling.

Vrouwen ervaren in mindere mate dan mannen dat mensen die in de buurt wonen te vertrouwen zijn. De niet-lokaal geboren bevolking is in meerdere mate eens met de stellingen 'Je kunt de mensen die in deze buurt wonen vertrouwen', 'De mensen in deze buurt zijn bereid om elkaar te helpen', 'De mensen in deze buurt kennen elkaar nauwelijks' en 'Mensen in deze buurt gaan prettig met elkaar om' vergeleken met de lokaal geboren bevolking. Daartegenover is de niet-lokaal geboren bevolking vergeleken met de lokaal geboren bevolking in mindere mate eens met de stelling 'Ik voel me medeverantwoordelijk voor de goede gang van zaken in deze buurt'.

Bij de vraag "Hoe veilig voelt u zich als u alleen thuis bent?" geeft 76,2 procent van de bevolking aan zich tamelijk veilig of heel veilig te voelen. Er is geen significant verschil waargenomen uit de verschillende SES-buurt niveaus of aan de hand van geboorteplaats. De bevolking 65-plussers voelen zich significant minder veilig dan de bevolking uit de andere leeftijdscategorieën. Hetzelfde is aan de hand bij vrouwen, deze voelen zich minder veilig wanneer ze alleen thuis zijn vergeleken met mannen.

3.6.2 Sociale relaties

Bij sociale betrokkenheid is het van belang om te kijken naar hoe het zit met de sociale relaties tussen mensen. Om een beeld hiervan te krijgen is gekeken naar de tijd die men besteed aan verschillende soorten relaties en door te kijken met wie men intieme of persoonlijke zaken bespreekt.

Tabel 26 "Hoe vaak brengt u tijd door met..."					
	Nooit	Een paar keer per jaar	Een paar keer per maand	Elke week	Elke dag
Familie	2,2	8,7	10,1	20,4	58,6
Vrienden	14,2	13,8	30,3	31,1	10,6
Collega's buiten de werkplek	50,7	17,8	17,5	7,3	2,2
Kerk, moskee, synagoge of tempel	24,5	18,6	20,0	35,5	1,5
Mensen bij verenigingen	54,4	14,0	13,5	15,8	1,7

58,6 procent van de bevolking besteedt dagelijks tijd door met de familie, zie tabel 26. Zowel tijdsbesteding met vrienden, als met de kerk scoren het hoogst bij een wekelijkse tijdsbesteding. Rond de helft van de bevolking geeft aan nooit tijd te besteden met

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

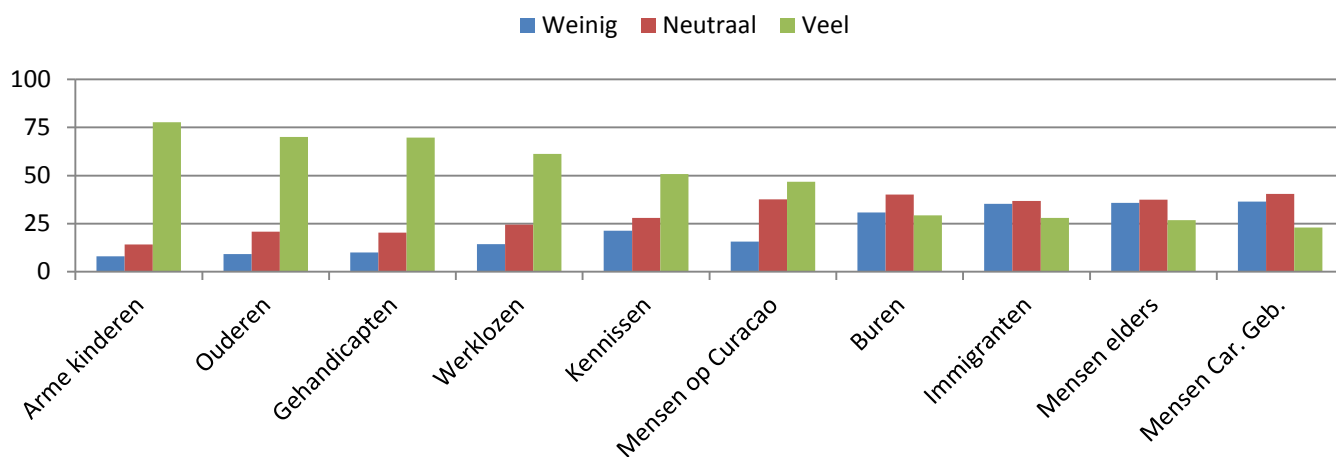
collega's buiten de werkplek of met mensen bij verenigingen. Deze resultaten komen overeen met de resultaten uit tabel 27 waarbij te zien is dat de bevolking het meest intieme of persoonlijke zaken bespreekt binnen de familie (66,2%) en het minst met collega's (0,6%).

	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
Familie	66,2	65,3	66,0	69,1
Niemand	15,8	17,0	17,1	9,6
Vrienden	12,3	11,9	10,3	16,6
God/kerk	2,4	2,5	2,7	1,3
Anders	1,5	1,6	1,9	0,7
Partner	1,3	0,8	1,3	2,7
Collega's	0,6	0,7	0,5	0,1

3.6.3 Solidariteit

Het in beeld brengen van de bevolkingsgroepen waar men zich het meest zorgen om maakt kan inzicht geven in de gebieden waarin een perceptie bestaat van een tekort binnen de samenleving. De bevolkingsgroepen waar men zich het meest zorgen om maakt zijn kinderen uit arme gezinnen op Curaçao (77,8 %), zieken en gehandicapten op Curaçao (69,8%) en ouderen op Curaçao (70,0%), voor nader informatie over de verdelingen zie figuur 21.

Figuur 21 "In hoeverre maakt u zich zorgen over de leefomstandigheden van..."

De bevolking uit de hoge SES-buurtniveau maakt zich minder zorgen om de leefomstandigheden van de ouderen en van de gehandicapten in vergelijking tot de bevolking uit de andere SES-buurtniveaus. Verder is geconstateerd dat de 65-plussers zich in mindere mate zorgen maken over de omstandigheden van kennissen vergeleken met de bevolking uit de andere leeftijdscategorieën. De 65-plussers maken zich minder zorgen om de leefomstandigheden van werklozen dan de 50-64 jarigen en over de omstandigheden van immigranten dan de 30-49 en de 50-64 jarigen. De 50-64 jarigen maken zich significant meer zorgen om de omstandigheden van buren en van mensen in andere delen van de wereld in vergelijking met de 18-29 jarigen, zie tabel 28. Vrouwen maken zich meer zorgen

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

om de omstandigheden van de arme kinderen op Curaçao dan mannen en de niet-lokaal geboren bevolking maakt zich meer zorgen om de omstandigheden van immigranten, mensen in het Caribisch Gebied en mensen in andere delen van de wereld vergeleken met de lokaal geboren bevolking

Tabel 28 Veel zorgen maken om de leef omstandigheden van... (per SES-buurtniveau en leeftijdscategorie in %)								
		Laag	Midden	Hoog	18-29	30-49	50-64	65+
Curaçao	Kinderen uit arme gezinnen	79,3	76,1	75,4	76,6	79,0	78,5	75,7
	Zieken en gehandicapten	72,8	67,9	62,7	64,2	70,2	72,7	69,9
	Ouderen	72,0	69,2	64,6	62,2	69,3	74,4	72,1
	Werklozen	63,6	60,8	54,2	55,5	61,7	66,5	58,1
	Kennissen en vrienden	51,2	50,4	49,3	54,0	52,4	50,9	44,4
	Mensen die op Curaçao wonen	48,6	47,0	40,2	39,7	46,6	51,7	46,5
	Mensen in de buurt	32,2	28,4	20,8	21,6	27,8	34,5	31,1
	Immigranten	29,5	25,7	25,5	21,3	29,9	31,3	25,0
Inter nationaal	Mensen in andere delen van de wereld	28,5	25,8	22,0	20,8	25,2	31,0	28,5
	Mensen in het Caribisch gebied	26,5	18,9	16,7	15,9	22,1	27,7	23,7

3.7 Normen en waarden

Normen en waarden hebben betrekking op regels die voorschrijven welke handelingen toegestaan of verboden zijn en zaken die in de wereld nastrevingswaardig zijn (Bossuyt et al., 2006).

Bij deze vraag moesten de respondenten een keuze maken uit drie stellingen over goed en kwaad. Hierbij geeft 41,0 procent van de bevolking aan dat er duidelijke richtlijnen zijn over wat goed en kwaad is en dat deze richtlijnen altijd voor iedereen van toepassing zijn, ongeacht de omstandigheden, zie tabel 29. Er is geen significant verschil geconstateerd in de antwoorden op deze stelling per SES-buurtniveau, leeftijdscategorie of tussen mannen en vrouwen. Er was wel een verschil gevonden tussen de niet-lokaal geboren bevolking en de lokaal geboren bevolking. De lokaal geboren bevolking neigt meer naar de stelling “Er zijn duidelijke richtlijnen over wat goed en kwaad is. Deze richtlijnen zijn altijd voor iedereen van toepassing, ongeacht de omstandigheden.” vergeleken met de niet-lokaal geboren bevolking.

Tabel 29 Eens met stellingen over richtlijnen van goed en kwaad (totaal en per SES-buurtniveau in %)				
	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
Er zijn duidelijke richtlijnen over wat goed en kwaad is. Deze richtlijnen zijn altijd voor iedereen van toepassing, ongeacht de omstandigheden.	41,0	41,4	38,7	43,1
Er zijn duidelijke richtlijnen over wat goed en kwaad is. Echter, afwijken van deze richtlijnen is soms gerechtvaardigd door bijzondere omstandigheden.	38,0	35,6	40,2	42,5
Er kunnen nooit duidelijke richtlijnen zijn over wat goed en kwaad is. Wat goed en kwaad is is volledig afhankelijk van de omstandigheden op dat moment	21,0	23,0	21,2	14,3

Bij de vraag “Welke kwaliteiten acht u belangrijk dat kinderen van huis uit bijgebracht worden?” kon men aangeven welke 3 kwaliteiten men belangrijk vindt uit een lijst met 17 kwaliteiten. De drie meest genoemde kwaliteiten zijn:

Tabel 30 Top 3 Kwaliteiten	
Top 1	Respect (23,4%)
Top 2	Goede manieren (15,8%)
Top 3	Liefde (11,4%)

3.8 Overige onderwerpen

Naast de aspecten die van belang worden geacht voor sociale cohesie bestaan er verschillende aspecten die zijdelings invloed kunnen hebben op sociale cohesie. Enkele van deze aspecten waren in de vragenlijst meegenomen en worden hieronder behandeld.

3.8.1 Milieu

Bij stellingen over verschillende aspecten die met het omgaan met het milieu te maken hebben geeft de meerderheid van de bevolking (91,7%) aan dat stranden op Curaçao gratis toegankelijk moeten zijn voor bewoners, zie tabel 31. De bevolking uit de hoge SES-buurt niveaus zijn in mindere mate eens met deze stelling vergeleken met de bevolking uit de andere SES-buurt niveaus.

Tabel 31 Enigszins eens of helemaal eens met stellingen over milieu (totaal en per SES-buurt niveau in %)	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
‘Stranden op Curaçao moeten gratis toegankelijk zijn voor bewoners van Curaçao’	91,7	93,1	92,0	86,9
‘Ik ben bezorgd over het milieu op Curaçao’	76,5	74,3	75,6	85,0
‘Economische projecten zijn belangrijker dan de zorg voor het milieu’	29,7	29,7	31,5	26,6
‘De overheid doet voldoende om het milieu op Curaçao te beschermen’	20,4	21,8	20,8	15,2

Verder geeft 76,5 procent van de bevolking aan zich zorgen te maken over het milieu op Curaçao. Hierbij blijkt dat de bevolking uit de hoge SES-buurt niveau zich meer zorgen maakt om het milieu vergeleken met de bevolking uit de andere SES-buurt niveaus. Bij de stelling ‘De overheid doet voldoende om het milieu op Curaçao te beschermen’ is een significant verschil te constateren tussen de mening van de bevolking uit de lage en hoge SES- buurt niveaus.

De bevolking 65-plussers zijn in meerdere mate eens met de stelling ‘De overheid doet voldoende om het milieu op Curaçao te beschermen’ vergeleken met de bevolking uit de andere leeftijdscategorieën. De 65-plussers geloven ook in meerdere mate dat economische projecten belangrijker zijn dan de zorg voor het milieu vergeleken met de 18-29 en 30-49 jarigen. In tegenstelling tot de 50-64 jarigen en de 65-plussers zijn de 30-49 jarigen in mindere mate eens met de stelling ‘Stranden op Curaçao moeten gratis toegankelijk zijn voor bewoners van Curaçao’. De lokaal geboren bevolking is in meerdere mate eens met

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

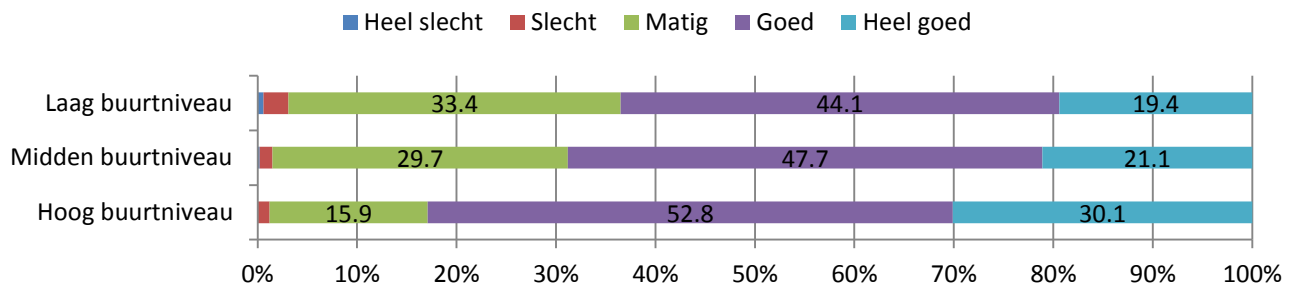
de stelling over de gratis toegankelijkheid van de stranden van Curaçao vergeleken met de niet-lokaal geboren bevolking. Er zijn geen verschillen gevonden tussen mannen en vrouwen.

3.8.2 Gezondheid

Gezondheid wordt volgens het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) gezien als een risicofactor voor en kenmerk van uitsluiting (Jehoel-Gijsbers, 2004).

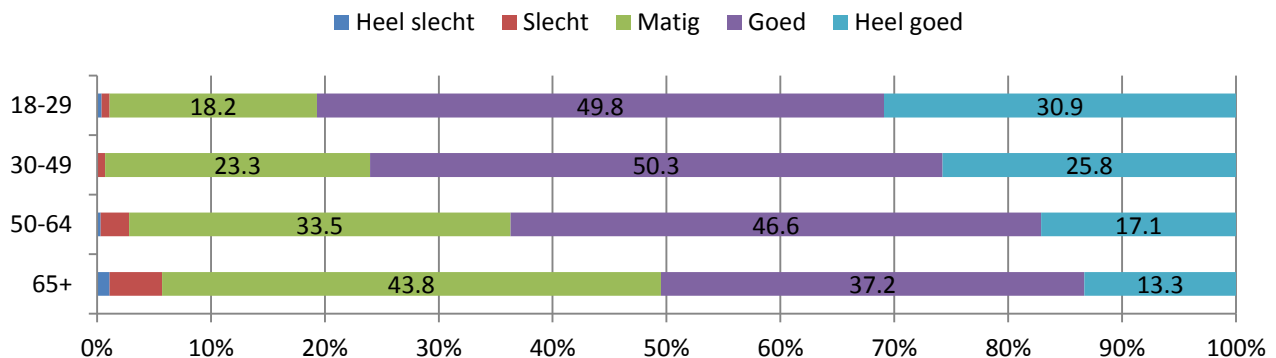
68,2 procent van de bevolking beschrijft hun gezondheid als goed of heel goed, 29,4 procent beschrijft het als matig en 2,4 procent als slecht of heel slecht. Er is een verschil te constateren tussen de verschillende SES-buurt niveaus, zie figuur 22. Een hoger percentage van de bevolking binnen de hoge SES-buurt niveaus ervaren hun gezondheid als goed of heel goed vergeleken met de bevolking van de andere SES-buurt niveaus. Dit verschil is significant.

Figuur 22 “Hoe beschrijft u uw gezondheid in het algemeen?” per SES-buurt niveau

In figuur 23 is te zien dat de ervaren gezondheid verschilt per leeftijdscategorie. Deze verschillen zijn overall significant behalve voor het verschil tussen de 18-29 jarigen en de 30-49 jarigen. Verder ervaren mannen en de niet-lokaal geboren bevolking hun gezondheid als beter in tegenstelling tot vrouwen en de lokaal geboren bevolking.

Figuur 23 “Hoe beschrijft u uw gezondheid in het algemeen?” per leeftijdscategorie

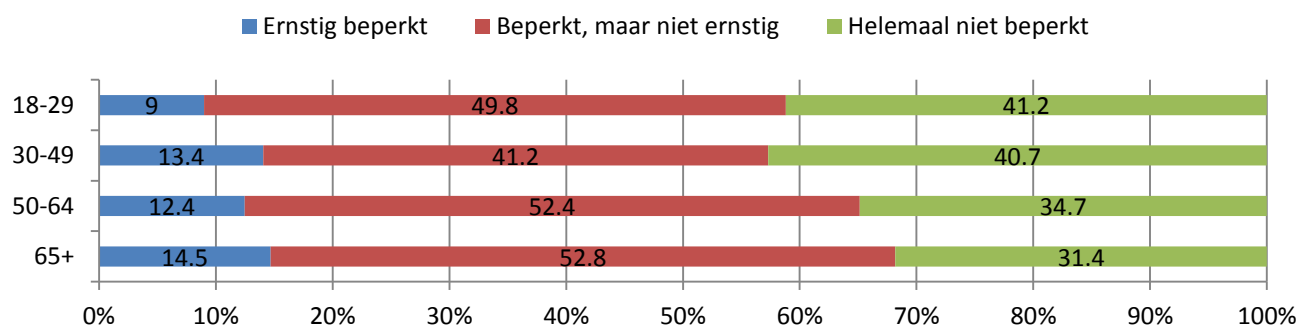
81,7 procent van de bevolking geeft aan geen langdurige gezondheidsproblemen of een lichamelijke beperking te hebben. Daar tegenover geeft 18,2 procent van de bevolking aan

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

wel last te hebben van langdurige gezondheidsproblemen of een lichamelijke beperking. Uit deze groep geeft 12,9 procent aan ernstig beperkt te worden in het uitvoeren van dagelijkse activiteiten. 49,9 procent van de bevolking met gezondheidsproblemen geeft aan in een beperkte, maar niet ernstige mate er door beperkt te worden en 35,6 procent geeft aan niet beperkt te worden in het uitvoeren van dagelijkse activiteiten door de gezondheidsproblemen.

De bevolking uit het midden SES-buurtniveau voelt zich in meerdere mate beperkt vergeleken met de bevolking uit de andere SES-buurtniveaus. Met behulp van figuur 24 kan gezien worden dat de bevolking 18-29 jarigen en 30-49 jarigen zich significant minder beperkt voelen vergeleken met de bevolking 50-64 jarigen en 65-plussers. Er is verder geen verschil gevonden hierin tussen mannen en vrouwen of voor geboorteplaats.

Figuur 24 “In hoeverre hebben de gezondheidsproblemen of lichamelijke beperkingen u in de afgelopen 6 maanden beperkt in uw dagelijkse activiteiten?”

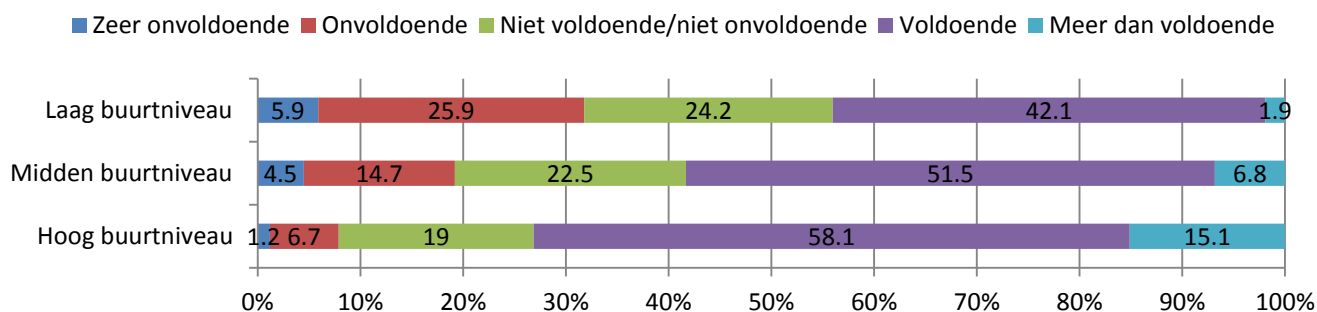
3.8.3 Materiele deprivatie

Naast gezondheid wordt materiele deprivatie ook gezien als een risicofactor voor en kenmerk van uitsluiting door het SCP (Jehoel-Gijsbers, 2004).

Bij vragen over het huishoudinkomen geeft 24,4 procent van de bevolking aan dat dit onvoldoende of zeer onvoldoende is om zonder problemen rond te komen. 22,9 procent geeft aan dat dit noch voldoende noch onvoldoende is en 52,6 procent van de bevolking geeft aan dat het inkomen voldoende of meer dan voldoende is om zonder problemen rond te komen. In figuur 25 kan gezien worden dat de verdeling per SES-buurtniveau significant van elkaar verschillen.

Figuur 25 “Is het huishoudinkomen voldoende om zonder problemen rond te komen?”

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

De 30-49 jarige bevolking ervaart het huishoudinkomen positiever dan de 50-64 jarige bevolking. Mannen vinden ook eerder dat het huishoudinkomen voldoende is dan vrouwen. Dit wordt ook gezien bij de niet-lokaal geboren bevolking, zij ervaren het huishoudinkomen eerder als voldoende vergeleken met de lokaal geboren bevolking.

Bij nader specificatie om een beeld te krijgen waar men het huishoudinkomen zonder probleem aan zou kunnen uitgeven blijkt dat 75,3 procent van de bevolking aangeeft zonder probleem gezond eten te kunnen kopen. De aankoop van nieuwe meubels is waar het minst ruimte voor is (40,8%). Er is een significant verschil waar te nemen tussen de verschillende SES-buurt niveaus als het gaat om dit onderwerp, zie tabel 32.

Tabel 32 Het huishoudinkomen is voldoende om de volgende uitgaven zonder probleem te doen (totaal en per SES-buurtniveau in %)				
	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
Gezond eten	75,3	69,3	79,9	88,3
Aankoop van kleding	70,7	62,7	76,4	88,5
Rente en aflossing van leningen/ schulden	63,6	54,4	69,7	83,7
Uit eten gaan	57,0	46,1	63,7	83,4
Op buitenlandse vakantie gaan	42,0	31,3	47,4	69,9
Aankoop van nieuwe meubels	40,8	32,1	45,0	63,6

De 65-plussers ervaren in hogere mate dat het huishoudinkomen niet voldoende is voor het uitvoeren van de meeste bevraagde uitgaven. Per uitgaven ziet dit verschil er als volgt uit:

- Op buitenlandse vakantie te gaan; 65-plussers ervaren inkomen als minder voldoende dan de bevolking 30-49 jarigen.
- Aankoop van nieuwe meubels; 65-plussers geven eerder aan dat het huishoudinkomen niet voldoende is hiervoor vergeleken met de 30-49 en de 50-64 jarigen.
- Aankoop van nieuwe kleren; deze groep vindt het inkomen als onvoldoende vergeleken met de 18-29 en 30-49 jarigen. De 50-64 jarigen ervaren hun huishoudinkomen ook als minder voor dit soort aankopen vergeleken met de 30-49 jarigen.
- Rente en aflossing van leningen; 65-plussers ervaren inkomen als minder voldoende dan de bevolking 30-49 jarigen.

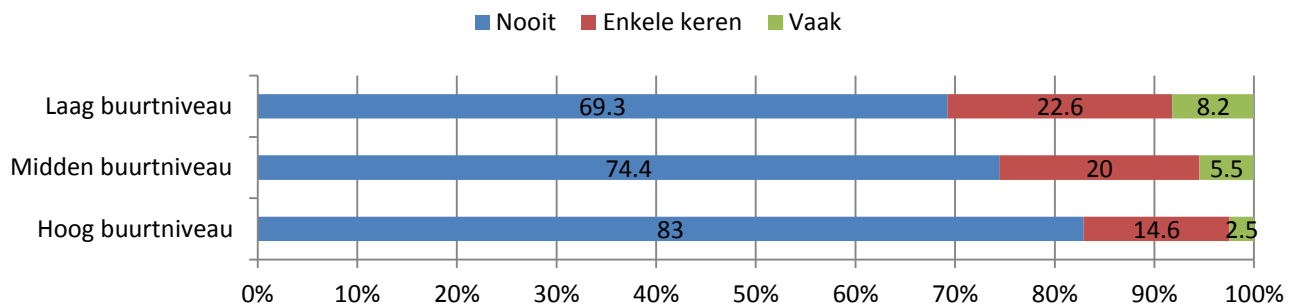
De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

- Uit eten gaan; deze groep vindt het inkomen als onvoldoende om uit eten te gaan vergeleken met de 18-29 en 30-49 jarigen. De 50-64 jarigen ervaren hun huishoudinkomen ook als minder hiervoor vergeleken met de 18-29 jarigen en de 30-49 jarigen.

Over alle bevraagde uitgaven ervaren vrouwen het huishoudinkomen significant minder positief vergeleken met de mannen. De niet-lokaal geboren bevolking ervaart het huishoudinkomen als positiever vergeleken met de lokaal geboren bevolking voor het uitvoeren van de uitgaven: op buitenlandse vakantie gaan, aankoop van nieuwe kleren, uit eten gaan en gezond eten. Bij de andere type uitgaves zijn er geen verschillen gevonden.

73,0 procent van de bevolking heeft nooit een betalingsachterstand gehad, 20,5 procent heeft enkele keren een betalingsachterstand gehad en 6,5 procent van de bevolking heeft vaak een betalingsachterstand gehad. In figuur 26 is een verschil te zien tussen de verschillende SES-buurt niveaus. De bevolking uit de hoge SES-buurt niveau heeft significant minder betalingsachterstanden gehad vergeleken met de bevolking uit de overige SES-buurt niveaus.

Figuur 26 “Heeft u in de afgelopen 12 maanden een betalingsachterstand gehad?”

65-plussers hebben ook significant minder betalingsachterstanden gehad in vergelijking met de bevolking uit de andere leeftijdscategorieën. Vrouwen hebben meer betalingsachterstanden gehad dan mannen. Er is geen verschil gevonden tussen de lokaal en niet-lokaal geboren bevolking.

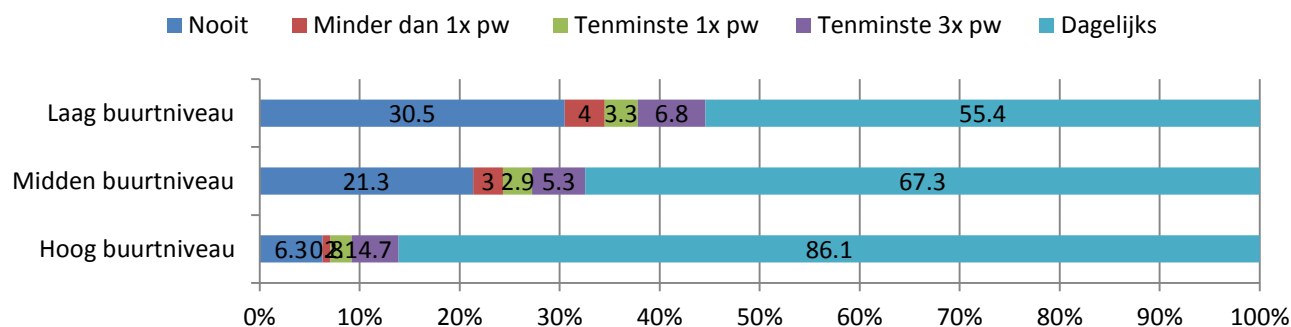
3.8.4 Informatie vergaren

De mate waarin mensen geïnformeerd zijn wordt gezien als een voorwaarde voor actieve participatie (Pretty, 1995). Volgens de participatieladder van Pretty (1995) is er geen participatie mogelijk zonder informatieoverdracht tussen de verschillende actoren.

Tabel 33 "Hoe vaak maakt u gebruik van de volgende media"					
	Nooit	Minder dan 1 keer per week	Tenminste 1 keer per week	Tenminste 3 keer per week	Dagelijks
Televisie	4,2	4,8	4,7	11,3	74,9
Radio	6,5	5,7	6,8	9,9	71,1
Internet/Social media	24,0	3,2	3,0	6,1	63,7
Krant	14,9	13,4	13,4	15,6	42,7

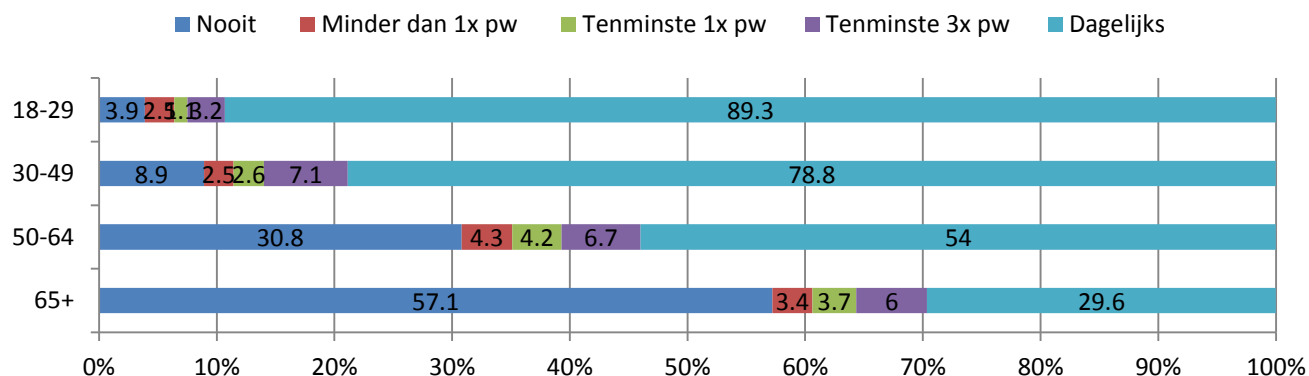
Uit tabel 33 blijkt dat de bevolking het meest gebruik maakt van de televisie (74,9%) en het minst van de krant (42,7%) als informatiebron. De krant wordt door de bevolking uit de hoge SES-buurtniveau vaker gebruikt dan door de bevolking uit de lage SES-buurtniveau. Het tegenovergestelde is geconstateerd voor televisie gebruik. Deze wordt vaker gebruikt door de bevolking uit de lage SES-buurtniveau dan door dat van de hoge SES-buurtniveau. Bij het gebruik van internet/ social media is een groter verschil te zien tussen alle SES-buurtniveaus, zie figuur 27.

Figuur 27 "Hoe vaak maakt u gebruik van internet/social media?" per SES-buurtniveau

Het gebruik van de verschillende media verschilt ook per leeftijdscategorie. Het gebruik van de krant stijgt met de jaren. De enige leeftijdscategorieën die niet van elkaar verschillen in het kranten lezen zijn de 50-64 jarigen en 65-plussers. De 65-plussers kijken vaker naar de televisie vergeleken met alle andere leeftijdscategorieën. De 50-49 jarigen kijken ook vaker televisie dan de 18-29 jarigen. Verder luisteren de 18-29 minder naar de radio in vergelijking met de andere leeftijdscategorieën. Het gebruik van internet verschilt significant over alle leeftijdscategorieën. Het gebruik hiervan daalt met het stijgen van de leeftijd, zie figuur 28. Mannen lezen vaker de krant dan vrouwen en alle vier bevroegde media type worden vaker gebruikt door de lokaal geboren bevolking vergeleken met de niet-lokaal geboren bevolking.

Figuur 28 “Hoe vaak maakt u gebruik van internet/social media?” per leeftijdscategorie

Bij de vraag over het onderwerp van wat in de media opgezocht wordt blijkt dat 79,5 procent van de bevolking informatie zoekt over gezondheid terwijl 37,9 procent van de bevolking informatie opzoekt over de politiek. Over de verschillende SES-buurt niveaus zijn verschillen te constateren in de mate waarin er naar bepaalde informatie gezocht wordt in de media, zie tabel 34.

Tabel 34 Onderwerpen die opgezocht wordt in de media (totaal en per SES-buurt niveau in %)				
	Gehele bevolking	Laag	Midden	Hoog
Gezondheid	79,5	76,5	82,0	85,8
Ander nieuws	73,6	71,5	74,1	80,0
Amusement	70,3	68,9	68,1	78,2
Sport	58,5	56,9	60,1	61,4
Cultuur	57,0	55,7	60,0	56,5
Spiritualiteit	56,6	56,9	61,5	48,4
Wetenschap	55,8	49,2	60,7	70,9
Winkelen	52,6	48,9	54,0	62,7
Bedrijven en economie	45,4	38,1	49,9	61,7
Politiek	37,9	32,8	40,6	51,2

De bevolking uit de hoge SES-buurt niveau zoeken vaker de onderwerpen amusement en gezondheid op in de media vergeleken met de bevolking uit de andere SES-buurt niveaus. Verder zoekt de bevolking uit de lage SES-buurt niveau minder vaak informatie op over politiek vergeleken met de bevolking uit de andere SES-buurt niveaus. Informatie over spiritualiteit wordt minder vaak opgezocht door de bevolking uit de hoge SES-buurt niveau dan door de bevolking uit het midden SES-buurt niveau. De bevolking uit de lage SES-buurt niveau gebruikt de media minder om te winkelen dan de bevolking uit de hoge SES-buurt niveau. De SES-buurt niveaus verschillen significant van elkaar als het gaat om informatie over bedrijven/ economie en wetenschap. Deze onderwerpen worden vaker opgezocht bij het stijgen van de SES-buurt niveau.

Het opzoeken van de onderwerpen amusement en winkelen worden met het stijgen van de jaren minder vaak opgezocht. De enige afwijking hierin is dat bij winkelen er geen verschil is gevonden tussen de 18-29 jarigen en de 30-49 jarigen. De 65-plussers zoeken

De sociale relaties van de bevolking van Curaçao

minder vaak informatie over bedrijven en de economie op via de media vergeleken met de andere leeftijdscategorieën. Politieke onderwerpen worden minder vaak opgezocht door 18-29 jarigen vergeleken met 30-49 jarigen en 65-plussers. Informatie over gezondheid wordt vaker opgezocht door 30-49 jarigen en 50-64 jarigen dan door 18-29 jarigen. 65-plussers zoeken minder vaak informatie over wetenschap op vergeleken met 30-49 en 50-64 jarigen. Dit is ook te zien tussen de 18-29 jarigen en de 30-49 jarigen. Als laatste, wordt informatie over spiritualiteit vaker opgezocht door de 30-49 jarigen vergeleken met de 18-29 jarigen.

Mannen zoeken meer informatie op vergeleken met vrouwen als het gaat over de onderwerpen sport, bedrijven/ economie, politiek en wetenschap. Het tegengestelde is gevonden voor de onderwerpen gezondheid en spiritualiteit. De niet-lokaal geboren bevolking zoekt vaker informatie op over cultuur, amusement en bedrijven/ economie vergeleken met de lokaal geboren bevolking.

4. Tot slot

Sociale cohesie is een onderwerp die de belangstelling van veel mensen trekt. Tijdens het opzetten van dit onderzoek is gebleken dat hoewel er veel belangstelling voor is, geen standaard meetmethode bestaat om het te meten. Een reden hiervoor kan gevonden worden in het sociale aspect van het onderwerp. Om de sociale cohesie van een bepaald land te bepalen is het van belang om te kijken naar specifieke onderwerpen die relevant zijn voor dat land. Net zoals er culturele verschillen zijn tussen landen kan het zo zijn dat bepaalde onderwerpen voor het ene land belangrijker zijn dan voor het andere land. Hierdoor zijn er bij de opzet van het onderzoek naast literatuurstudie ook gesprekken geweest met lokale actoren in het culturele veld, om een sociale cohesie vragenlijst op te stellen die zo cultuur specifiek mogelijk is.

Het doel van dit onderzoek is om een eerste meting naar sociale cohesie van Curaçao te verrichten, waarbij getracht is een beeld te krijgen van hoe het aan toe is met verschillende onderwerpen die onderdeel zijn van sociale cohesie. Doordat het de eerste keer is dat dit onderzoek in de huidige vorm op Curaçao en in de regio is uitgevoerd bestaat er nog geen formule om een eenduidig antwoord te geven omtrent de staat van sociale cohesie op Curaçao. Deze eerste meting kan wel dienen als basis om een Curaçao specifieke Sociale Cohesie Index te construeren (Markus, 2014). Verder kan deze eerste meting gebruikt worden als ijkpunt waaraan de resultaten van de volgende meting, die over 5 jaar plaats zal vinden, kunnen worden weerlegd.

Hoewel er aan de hand van dit onderzoek geen eenduidig antwoord gegeven kan worden over de staat van de sociale cohesie op Curaçao geeft het wel inzicht in hoe de bevolking over de verschillende domeinen van sociale cohesie denkt. Een voorbeeld hiervan is hoe de resultaten van dit onderzoek laten zien dat mannen en vrouwen consensus tonen over verschillende onderwerpen uit verschillende domeinen. Per domein zullen verder de meest opvallende resultaten worden benoemd.

Bij *subjectief welzijn* is het vooral interessant om op te merken dat mensen uit verschillende leeftijdscategorieën en mannen en vrouwen een consensus tonen in hun ervaring van tevredenheid in de meeste levensgebieden. Dit terwijl de mate van tevredenheid in de meeste levensgebieden verschilt voor de bevolking uit de verschillende SES- buurniveaus en tussen het lokaal en niet-lokaal geboren bevolking.

De mate van *vertrouwen* in anderen en in instanties is laag. Opmerkelijk is de bevinding dat de niet-lokaal geboren bevolking meer vertrouwen heeft in anderen en eerder vinden dat de regering het beste doet voor Curaçao vergeleken met de lokaal geboren bevolking. Verder ervaart de niet-lokaal geboren bevolking minder corruptie op verschillende levensgebieden dan de lokaal geboren bevolking.

Er is in dit onderzoek gekeken naar verschillende vormen van *participatie*. Hierbij is opmerkelijk hoewel de interesse in de politiek (25,8%) en het gevoel invloed te kunnen

uitoefenen op de politiek (8,0%) laag is, is de intentie om te stemmen een stuk groter (63,9%).

Een onderdeel van *inclusie* is de mate waarin men anderen accepteert binnen de samenleving. De resultaten uit dit onderzoek laten zien dat men niet alleen vindt dat een ‘Yu di Kòrsou’ iemand is die op Curaçao is geboren maar dat een hier geboren kind van immigranten en iemand die vloeiend Papiamentu spreekt ook een ‘Yu di Kòrsou’ is.

Om *sociale mobiliteit* te bewerkstelligen is het van belang dat iedereen gelijke kansen hebben. Bij de meeste stellingen over gelijke kansen was er een consensus te constateren tussen de verschillende bevolkingsgroepen.

Bij *sociale betrokkenheid* was ook een consensus tussen de verschillende bevolkingsgroepen als het gaat om de mate waarin men zich zorgen maakt om de leefomstandigheden van verschillende groepen op Curaçao. Dit geeft een beeld van eensgezindheid over de onderwerpen waar de bevolking van Curaçao zorgen om maken.

Als laatste is in het domein *normen en waarden* geprobeerd om inzicht te krijgen in de deugden die men belangrijk acht. Hieruit is gebleken dat de belangrijkste kwaliteiten die men op dit moment belangrijk vindt om over te brengen aan kinderen respect, goede manieren en liefde zijn. Dit is een voorbeeld van een ijkpunt die bij een toekomstig onderzoek gebruikt kan worden om te kijken of de normen en waarden die men belangrijk vindt daadwerkelijk over de tijd veranderen.

Literatuurlijst

- Bernard, P. (1999). La Cohésion sociale: critique d'un quasi-concept, *Lien social et Politiques* – RIAC, 41, 47-59.
- Bossuyt, M., Ambicht, L., Alsulaiman, A., Charkaoui, N.m Foblets, M.C., Torfs, R. & Vermeersch, E. (2006). Eindverslag commissie ter invulling van de cursus maatschappelijke oriëntatie, Vlaamse regering.
- Causa, O. & Johansson, Å. (2010). Intergenerational social mobility in OECD countries. *OECD Journal: Economic Studies*, 2010.
- Chan, J., To, H. & Chan, E. (2006). Reconsidering social cohesion: developing a definition and analytical framework for empirical research, *Social Indicators Research*, 75, 273-302.
- Costa, A.C., Roe, R.A., & Taillieu, T. (2001). Trust within teams: The relation with performance effectiveness. *European Journal of Work and Organizational Psychology*, 10(3), 225-244. doi: 10.1080/ 13594320143000654.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being, *Psychological Bulletin* 95 (3), 542–575. doi:[10.1037/0033-2909.95.3.542](https://doi.org/10.1037/0033-2909.95.3.542).
- ECLAC (Economic Commission for Latin America and the Caribbean)/ EUROsocial, (2007). *A System of Indicators for Monitoring Social Cohesion in Latin America*. Santiago, Chile.
- Jansen, W., Otten, S., van der Zee, K. & Jans, I. (2013). *Inclusie: Conceptualisering en Meting*. Researchgate.
- Markus, A. (2014). *Mapping social cohesion: The Scanlon foundation survey 2014*. Monash University.
- Misztal, B.A. (1996). *Trust in modern societies: The search for the bases of social order*. Cambridge: Polity.
- NDP (National Development Plan) (2015). *Curaçaco National Development Plan: Building Strengths*.
- Putnam, R.D. (2007). E pluribus unum. Diversity and community in the twenty-first century. The 2007 Johan Skytte Prize Lecture. In: *Scandinavian Political Studies*, jg. 30, nr. 2, p. 137-174.
- Reynders, T., Nicaise, I. & van Damme J. (2005). *De constructie van een SES-variabele voor het SiBO-onderzoek: longitudinaal onderzoek in het basisonderwijs*. LOA-rapport nr. 31.
- Romer, P., Offerman, S., Albertina, R., Vos, T., Valpoort, K. & Domacassé, P. (2015). *Plan di Akshon Integral Nationbuilding Korsou*.
- Rosalia, R.V. (2001). *Rumbo pa Independensia Mental: Plan di Maneho i Akshon di Kultura di Korsou*.
- Rousseau, D.M., Sitkin, S.B., Burt, R.S, & Camerer, C. (1998). Not so different after all: A cross-discipline view of trust. *Academy of Management Review*. 23(3), 393-404.
- Schnabel, P., Bijl, R. & de Hart, J. (2008). Betrekkelijke betrokkenheid, *Sociaal en Cultureel Rapport 2008*, SCP, Den Haag.
- Schotborgh-van de Ven, P.C.M. & van Velzen, S. (2013). *National Integrity System Assessment: Curaçao 2013*.
- Webb, W.M., & Worchel, P. (1986). Trust and distrust. In S.Worchel & W.G. Austin (Eds.), *Psychology of Intergroup Relations* (pp. 213-228). Chicago: Nelson-Hall.

CENTRAL BUREAU OF STATISTICS CURAÇAO

WTC-Building, Piscaderabay z/n | Willemstad | Curaçao

T: (+599-9) 839-2300

E: info@cbs.cw | www.cbs.cw

FB: [cbscur](https://www.facebook.com/cbscur)